

CELOVČEVSKI vestnik

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 11. oktober 1963

Štev. 41 (1116)

Veličastna proslava 20-letnice Kočevskega zbora

V okviru tridnevnega praznovanja 20-letnice Kočevskega zbora so bile v Ljubljani in zlasti v Kočevju številne prireditve, razstave in druge manifestacije, posvečene prvemu zasedanju prvega svobodno izvoljenega slovenskega parlamenta, kateri je pred dvajsetimi leti sredi najhujših bojov proti fašističnim okupatorjem v Kočevju sprejel zgodovinske odločitve o nadaljnji usodi slovenskega naroda. V soboto se je za to priložnost sestala republiška skupščina Slovenije k slavnostni seji, katere so se udeležili tudi najvišji predstavniki Jugoslavije in posameznih republik ter preživeli udeleženci Kočevskega zbora. Osrednja proslava pa je bila v nedeljo v Kočevju, kjer se je zbrala več desetisočlana množica ter veliko število uglednih gostov, kakor tudi delegacija zamejskih Slovencev iz Koroške, Gorice in Trsta.

Slavnostni govor na zasedanju skupščine je imel njen predsednik Ivan Maček, ki je najprej poudaril zgodovinski pomen sklepov Kočevskega zbora pred dvajsetimi leti. „Kočevski zbor pa za nas ni samo zgodovina — je nato prešel na današnje probleme — temveč nam pomeni tudi del naše sedanjosti in bodočnosti. O njem je mnogo napisanega in bo ostalo kot izročilo bodočim generacijam. Prav gotovo bodo žive priče tistih dni, zgodovinarji in drugi še osveščali posamezna dejstva, vendar pa bo zgodovinski pomen Kočevskega zbora rasel z uspehi izgradnje socialistične družbe.“ V tej zvezi je nakazal uspehe povojne izgradnje Slovenije ter sploh Jugoslavije in zlasti poudaril uveljavljanje samouprave delovnih ljudi kot zgodovinski proces spreminjanja oblasti nad ljudmi v upravljanje osvobojenih ljudi s stvarmi. Potem ko je govoril o današnjem ugledu Jugoslavije v svetu, je ob koncu svojega govora naglasil: Ob dvajseti obletnici s ponosom ugotavljamo, da smo v vsem dosedanjem boju in delu ostali zvesti težnjam slovenskega ljudstva, ki jih je izrazilo na Kočevskem zboru. Tako kot pred dvajsetimi leti stoji tudi danes naša Skupščina odločno na strani interesov delovnega človeka in njegove borbe za nadaljnji napredek socialistične skupnosti.

Na veliki proslavi v Kočevju je govoril sekretar CK ZK Slovenije Miha Marinko, ki je prav tako najprej omenil vlogo in pomen Kočevskega zbora ter med drugim dejal: Kočevski zbor je kot prvo resnično predstavništvo slovenskega naroda še v samem teku narodnoosvobodilne borbe sprejel odločilne sklepe državotvornega značaja. V imenu slovenskega naroda in slovenskega ljudstva je položil temelje za vso našo bodočo borbo. V polni meri je izrazil voljo svojega naroda ki si je z njim prvič v zgodovini „pisal sodbo sam“ — izrekel je eno-dušno voljo da z vsemi napori in žrtvami izvojuje dokončno osvoboditev in se združi v skupni usodi svobodnih enakopravnih narodov nove demokratične Jugoslavije. S Kočevskim zborom se je za slovenski narod enkrat za vselej končalo obdobje podjarmljenosti in hlapčevstva. Slovensko delovno ljudstvo je obračunalo s podkupljivo gospodo hkrati, ko se je z bojem na življenje in smrt rešilo narodnostnega pogina. V tem boju se je kalila in izoblikovala močna politična sila, ki je predstavljala organiziran narod v pravem pomenu besede. **Oborožen boj je temeljil na jasnem programu nacionalne osvoboditve ob zagotovitvi popolne nacionalne enakopravnosti in na odpravi izkoriščanja, zato je bil vsenarodni boj.**

Ko je govoril o povojnem razvoju, je Marinko dejal, da sta pomen in vrednost do danes doseženih rezultatov v razvoju demokratičnih socialističnih družbenih odnosov, v razvoju proizvodnih sil, socialnih, prosvetnih in drugih kulturnih institucij, tem večja, če upoštevamo izredno težke pogoje in okoliščine, v katerih so nastajali. „Med vojno uničeno gospodarstvo smo obnovili brez tiste izdatne pomoči ki je bila deležna ostala opustošena Evropa ker smo prejeli samo tako pomoč ki ni bila povezana s političnimi in drugimi za nas nesprijemljivimi pogoji. Če tudi smo morali premagovati napake ki so izhajale iz neizkušenosti pri iska-

nju lastnih poti, je vendar neprecenljive vrednosti dejstvo, da so naši narodi s svojim predstavništvom in političnim vodstvom odbili vse zunanje poskuse in oslali popoln

KOČEVJE — prizorišče zgodovinskega zbora odposlancev slovenskega naroda

Konrad Adenauer se poslavlja

Končno je le tako daleč: Konrad Adenauer, ki je kot kancler vsa povojna leta z »železno« roko in voljo krojil usodo Zahodne Nemčije, se poslavlja od aktivne politike in bo prihodnji teden prepustil trmasto čuvani predsedniški stolček svojemu nasledniku Erhardu. Toda Adenauer ne bi bil Adenauer, če ne bi ob svojem slovesu zapustil »oporočko«, katera novim možem v Bonnu gotovo ne bo lajšala dela, ki ga prevzemajo.

Se v zadnjih dneh svoje vladavine je Aden-

Pred novimi koraki po poti miru in sožitja

Čeprav je na primer poslavljajoči se zahodnonemški kancler Adenauer mnenja, da ni znakov popuščanja med Vzhodom in Zahodom ter se temu mnenju pridružujejo tudi mnogi drugi, pa je le treba videti tudi dejstva, ki kažejo, da obstoje realne možnosti za postopno zmanjševanje napetosti. Seveda je pogoj za tak razvoj obojestranska dobra volja in je vsekakor razveseljivo, da taka pripravljenost začenja prodirati ravno pri tistih, ki imajo pri današnji razdelitvi sveta pač odločilno besedo — to sta Amerika in Sovjetska zveza.

Moskovski sporazum o delni prepovedi jedrskih poskusov, ki je prav te dni stopil v veljavo, je le eden izmed znakov »odjuge«, je prvi pomembni korak po poti miru in sožitja ter odpira nove možnosti za sporazumno reševanje tudi drugih perečih vprašanj. Večkratni razgovori ameriškega in sovjetskega zunanjega ministra med zasedanjem Generalne skupščine OZN gotovo niso ostali brez vsakega uspeha, čeprav glede »vročih« problemov Berlina, Nemčije, Laosa in podobnih trenutno še ni bilo mogoče najti sorodnejše govorice. Zato pa obeta toliko več uspeha obojestransko mnenje, da je treba končno in dokončno prenehati z oboroževalno tekmo zlasti na področju jedrskega orožja. Le nekaj tednov po podpisu moskovskega sporazuma so namreč sporočili, da je takorekoč gotova stvar nov sporazum, po katerem bi vesolje izkoriščali samo v miroljubne namene.

gospodar na svoji zemlji. Gradili smo trdne temelje enotnosti naših narodov, oprli na marksistično znanost smo iskali in izoblikovali svoje izvirne oblike in vsebino našega družbenega sožitja, ki so v skladu z globokimi demokratičnimi tradicijami in utrjeno socialistično zavestjo delovnega ljudstva.

V drugem delu svojega govora je Marinko poudaril tudi mednarodni ugled današnje Jugoslavije ter nato govoril o najnovejših nalogah v sedanjem času, ob koncu pa dejal: Uresničujejo se prav preroške misli, ki jih je zapisal Sperans — tovariš Kardelj — ob zaključku svoje knjige leta 1939, da tudi mali narod, kakor je slovenski, ko je osvobojen imperialističnega suženjstva, ko je njegova emancipacija uresničena skozi socialistično revolucijo, kot tak žele polno zaživeti, doprinaša svoj delež k bogatitvi obče človeške kulture, ko je bila uveljavljena njegova polna nacionalna enakopravnost v naši jugoslovanski skupnosti. Kakor si je ta naša skupnost v minulem obdobju s svojo borbo in delom pridobila mednarodno priznanje in ugled, tako se bomo v bodoče z novimi uspehi vključevali v najnaprednejše tokove mednarodnega življenja.

auer izkoristil vsako priložnost, da bi kot edino zveličavno sredstvo zahodnonemške politike poudaril silo, češ da je v blagor nemškega narodu edinole politika močne roke. »Moje samostojno odločitev«, kakor je Adenauerja imenovala hamburška »Die Welt«, je vsa leta dosledno in naravnost trmasto nasprotoval slehernemu poskusu popuščanja napetosti med Vzhodom in Zahodom ter se pri tem ni oziral na dejstvo, da se je njegov pariški »sobotni« de Gaulle s podobno trmo zmaneviral v nevarno izolacijo celo pri svojih najožjih zaveznikih. Tej svoji »liniji« je ostal zvest do zadnjega in je zavračal vse, kar ne bi neposredno ali vsaj v daljši perspektivi koristilo Nemcem in njihovem prizadevanju, da bi spet igrali vodilno vlogo v Evropi.

Tako se bo njegov naslednik Erhard znašel v težavnem položaju že takoj ob prevzemu oblasti, ko bo moral — obremenjen z Adenauerjevo »oporočko« — dati nedvoumen odgovor na odločilno vprašanje: ali po stari, Adenauerjevi poti ali pa v novo, Erhardovo smer. Pri tej odločitvi v krogu svojih sodelavcev ne bo našel dovolj trdne opore, ker mu take niti ne morejo nuditi, saj si tudi sami niso na jasnem in se odnosi med njimi prav v tem vprašanju nevarno zaostčujejo. Kljub temu pa bo odločitev tako na znotraj kot na zunaj nujna, kajti od nje bo odvisno, kam bo krenila Zahodna Nemčija.

Vsekakor pa drži, da je poskrbel Adenauer za slovo, ob katerem olajšanje ne bo ostalo brez grenkega priokusa.

Seveda bi bil tak sporazum res samo minimum, kar svetovna javnost pričakuje v sedanjem ozračju, ki ga je ustvaril »moskovski duh«. Toda razveseljivo in pomembno je vsake še tako majhen korak, le da vodi po poti naprej in pomaga odstranjevati medsebojno nezaupanje. Kennedy in Hruščov sta v zadnjem času ponovno govorila o miroljubnem tekmovanju in je jasno, da sta imela pri tem pred očmi koeksistenco, ki v drugih besedah pomeni prizadevanje za ohranitev miru in enakopravno sodelovanje med narodi.

Torej upravičeno smemo upati, da bo šel razvoj dalje v tej smeri, stran od dobe strahu in groženj v novo dobo miru in sožitja.

Predsednik Edvard Kardelj je bil na obisku v Avstriji

Predsednik Zvezne skupščine SFR Jugoslavije Edvard Kardelj je kot gost vicekanclerja dr. Pittermanna bil na tridnevnem neuradnem obisku v Avstriji. V spremstvu svoje soproge in šefa kabineta predsednika zvezne skupščine dr. Antona Vratuše je prisel predsednik Kardelj v nedeljo zvečer na jugoslovansko-avstrijsko mejo na Korenu, kjer so ga pričakali in pozdravili njegov gostitelj vicekancler dr. Bruno Pittermann ter jugoslovanski veleposlanik v Avstriji Ivo Sarajčič in novi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Franc Pirkovič.

Med svojim bivanjem v Avstriji si je predsednik Kardelj ogledal nekatera podjetja avstrijske podržavljene industrije, v sredo pa ga je sprejel tudi zvezni prezident dr. Adolf Schärf. Predsednik Kardelj je vrnil obisk vicekanclerju dr. Pittermannu, kateri je jeseni leta 1961 kot njegov gost bival v Sloveniji.

V okviru dobrososedskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo bo tudi ta obisk prispeval k nadaljnjemu poglobljanju prijateljstva in sodelovanja med obema sosednima državama.

Južnotirolska pogajanja že 23. oktobra v Ženevi

Kakor znano, bi se morala Lunanija ministra Avstrije in Italije sestati že meseca septembra na pogajanjih o Južni Tirolski. Ker pa je prišlo v istem času do novega vala dinamičnih atentatov ne le na Južnem Tirolskem, marveč tudi v Avstriji, je vlada v Rimu izrazila mnenje, da razgovori v takem ozračju niso zaželeni. Paterm sta se dr. Kreisky in Piccioni srečala na zasedanju OZN, kjer sta pred Generalno skupščino sicer zastopala vsak svoje stališče, vendar oba poudarila, da je treba vprašanje Južne Tirolske reševati v dvostranskih pogajanjih med Avstrijo in Italijo, kakor je bilo to svoječasno izraženo tudi v resoluciji Združenih narodov.

Medtem je parlamentarna komisija, ki jo je imenovala italijanska vlada za proučevanje južnotirolskega vprašanja, svoje delo opravila in se trenutno bavi z zaključnim poročilom. V merodajnih rimskih krogih pa izjavljajo, da bo prihodnje srečanje med obema zunanjima ministroma verjetno že 23. oktobra v Ženevi. Le to še ni znano, ali bo ob teh razgovorih predloženo tudi že poročilo imenovane komisije, v katerem so zajeta stališča tako s strani Italijanov kakor tudi s strani južnih Tirolcev.

Kljub koalicijski krizi stvarna pogajanja o proračunu

V sredo je zvezna vlada na izredni seji ministrskega sveta začela pogajanja o državnem proračunu za leto 1964. Čeprav kriza v koalicijski še traja in sploh še ni razvidno, kako in kdaj jo bo mogoče rešiti, so bili prvi proračunski razgovori zelo stvarni. Pač pa se je pokazalo, da imata obe vladni stranki precej različna mnenja o posameznih vprašanjih proračuna, zlasti kar zadeva probleme socialne politike, kot so državna sredstva za gradnjo stanovanj, prispevek države za socialno zavarovanje in pokojnine ter vprašanje zvišanja plač pri državnih uslužbencih.

Okvirni predlog finančnega ministra predvideva proračunske izdatke v višini dobrih 58 milijard šilingov, vendar pri tem še niso upoštevane zgoraj navedene potrebe, ki bi primanjkljaj v proračunu zvišale na kakih 8 milijard, kar po mnenju finančnega ministra ni mogoče zagovarjati. Zato je pričakovati, da bo prišlo do krajšanja posameznih izdatkov vsaj za 5 milijard in bo vlada tozadevna pogajanja nadaljevala prihodnji teden. Pri tem se bo pokazalo, če je pri obeh velikih strankah še toliko pripravljenosti, da bo mogoče rešiti nadaljnje sodelovanje.

Ne obljube, dejanja pričakujemo

Ko je 18. julija 1956 koroška deželna vlada s sklepom ugotovila, da je bila Južna Koroška desetletja gospodarsko zapostavljena in da je zaradi tega v gospodarskem in socialnem razvoju zaostala za drugimi pokrajinami v deželi in državi, je tudi sklenila dopolnilni program pomoči za hitrejši gospodarski razvoj tega ozemlja. Ta dopolnilni program je pozneje potrdila tudi zvezna vlada in zagotovila svojo pomoč pri njegovi izvedbi.

Od tega časa je minilo 7 let, torej dovolj dolgo obdobje, da bi bili lahko vidni sadovi dopolnilnega programa tudi kar tiče ostvartitve trajnih delovnih mest s pomočjo povečanja obstoječe in naselitvi nove industrije in obrti. Ko pa se razgledujemo za temi sadovi, jih vidimo še bore malo. Vidimo, da se omejujejo v glavnem le na ceste, ki so bile med tem časom zboljšane, medtem ko so na področju razvoja nove industrije in razširitve obrti le malo kaj vidni. Srečamo jih le v Pliberku pri tovarni čopičev, v Velikovu pri tovarni jeklenega pohištva in v Ziljici pri tovarni superfosfata. Dosti več novih stalnih delovnih mest v tem času pri nas ni bilo uveljavljenih, čeprav potreba po njih narašča, ker se je zaradi modernizacije starejših industrijskih podjetij njihovo število marsikje zmanjšalo.

Sicer je res, da sta dali gradnji elektrarne v Kazazah in železnice med Pliberkom in St. Pavlom tamošnjemu prebivalstvu zaposlitev in da jo bo dala tudi elektrarna na Bistrici v Rožu, toda te vrste zaposlitev je le začasna in nikakor ne zadošča potrebi po povečanju stalnih delovnih mest na Južnem Koroškem. Tej potrebi tudi ne more zadostiti močna industrializacija v Celovcu in mnenje, da je tudi tu mogoče Podjunčanom, Rožanom in Gorjancem najti delo in zaposlitev. Ne smemo namreč prezreti, da je poleg zagotovitve stalnih delovnih mest za gospodarski in socialni napredek Južne Koroške predvsem potrebno, da se s pospeševanjem razvoja domače obrti in industrije ter z naselitvijo nove predvsem po naših podeželskih občinah zboljšajo njihovi dohodki in njihova kapitalna moč. Naše podeželske občine so prav v tem pogledu najbolj šibke in zaradi tega gospodarsko in socialno zaostale.

Dopolnilni načrt iz leta 1956 tej potrebi na Južnem Koroškem doslej še ni zadostil. Sicer se je lani jeseni pričelo govoriti o industrializaciji Južne Koroške in je bilo napovedano, da bo v Pliberku ustanovljena tovarna čopičev z 200 zaposlenimi, v Velikovu tovarna pripomočkov za kodiranje las s 300 zaposlenimi, v Borovljah tovarna krede, v Podgori tovarna pripomočkov za manikiranje, v St. Jakobu v Rožu pa tovarna strojev za predelavo umetnih vlaken in tovarna filatelističnih pripomočkov. Govorilo se je tudi o tovarni razstreliva v Metlovi in o avstrijsko-italijanski predilnici v Smohoru. Toda izjemski provizoriji tovarne čopičev v Pliberku v tej smeri še ni opaziti otipljivih dejanj in izgleda vse bolj po praznih obljubah.

Vse drugače napreduje dopolnilni program po drugih gospodarsko nerazvitih pokrajinah Avstrije, zlasti na Gradiščanskem, Vzhodnem Štajerskem in Zgornjem Avstrijskem. Na Zg. Avstrijskem se je v zadnjih sedmih letih samo število novih inozemskih podjetij povečalo za 141. Da za tem številom ne bo zaostajalo število novih avstrijskih podjetij, sklepamo lahko po primeru Gradiščanske in Vzhodne Štajerske, ki tudi sodita med gospodarsko nerazvite pokrajine Avstrije. Po teh dveh pokrajinah je samo vararberška industrija v zadnjih letih ustanovila naslednja podjetja:

- »Gloriette« v Stegerbachu podružnico z 200 zaposlenimi;
- Josef Hubers Erben v Hollabrunnu ob Tayi podružnico s 340 zaposlenimi;
- Hohenemser Stickerei und Weberei v Gleisdorfu šivalnico z 80 zaposlenimi;
- tovarna kartonaže Bayer v Steinbrunn podružnico s 50 zaposlenimi;
- tovarna oblačil Meyer & Söhne konfekcijski obrat s 50 zaposlenimi, ki bo v kratkem povečan;
- Tekstilna tovarna Gasser v Murecku podružnico s 100 zaposlenimi.

Dornbirnsko konfekcijsko podjetje gradi na Vzhodnem Štajerskem konfekcijsko tovarno, ki bo zaposlila 200 delavcev. V poročilu o industrializaciji Gradiščanske je rečeno, da se je tam med letom 1956 in 1961 število industrijskih podjetij povečalo od 167 na 205, število industrijsko zaposlenih pa od 5.364 na 7.426.

Ob takih primerjavah spoznavamo, da velja za Južno Koroško drug dopolnilni program kot za ostale gospodarsko nerazvite pokrajine. Ne moremo se otresti vtisa, da nas na merodajnih mestih bočejo potolažiti le z obljubami, medtem ko drugod širokogrudno pomagajo z dejanji. Zato še enkrat pribijamo, kar smo zapisali že pred 14 dnevi: Tako se z Južno Koroško ne sme ravnaniti. Njeno prebivalstvo plačuje dolga desetletja državi in deželi iste davke kot prebival-

Sporazum med socialnimi partnerji sredi koalicijske krize med vladnima strankama

„Povod za obnovo sodelovanja“ imenujejo sporazum, ki so ga v ponedeljek doslegli predstavniki Zveze sindikatov, Delavske zbornice in Gospodarske zbornice o ustanovitvi posebnega pododbora paritetne komisije, kateri bi se bavil z gospodarskimi in socialnimi vprašanji. Sporazum je močno presenetil, saj je bil dosežen prav v času, ko preživlja vladna koalicija obeh velikih strank doslej največjo krizo in so ne-

kateri že menja, da sodelovanje med ÖVP in SPÖ v bodoče sploh ne bo več možno. Zato ob sedanjem sporazumu med najvišjimi predstavniki delodajalcev in delojemalcev splošno poudarjajo, da bi moral biti to tudi povod za obnovo sodelovanja v vseh drugih notranjepolitičnih vprašanjih, predvsem pa začetek normalizacije odnosov med obema vladnima strankama.

Predsednik Zveze sindikatov Benya, predsednik Delavske zbornice Maisel in predsednik Gospodarske zbornice Raab so se načelno sporazumeli o ustanovitvi gospodarskega in socialnega sosveta paritetne komisije, katerega glavna naloga naj bi bila skrb za stabilizacijo kupne moči ter za zagotovitev gospodarskega razvoja in polne zaposlitve. Ta sosvet bo tesno sodeloval z avstrijskim inštitutom za proučevanje gospodarstva, narodno banko in centralnim statističnim uradom, po potrebi pa bo pritegnil tudi druge strokovnjake. Izdelane predloge za reševanje konkretnih in načelnih gospodarskih problemov bo preko paritetne komisije posredoval zvezni vladi.

Seveda z ustanovitvijo tega sosveta še ne bodo rešena vsa vprašanja, ki se postavljajo v zvezi s čedalje bolj perečo potrebo po dolgoročnem načrtovanju v gospodarstvu. Vendar je korak, ki so ga napravili predstavniki obeh socialnih partnerjev, lahko velikega pomena tudi za reševanje sedanje koalicijske krize, ki so jo do viška stopnjevala ne nazadnje tudi neso- glasja v gospodarskih in socialnih vprašanjih. Zato se že z zanimanjem pričakujejo rezultati drugega dela razgovorov, ki bodo 21. oktobra in kjer bodo razpravljali o problemih, o katerih še ni bilo doseženo soglasje. Teh razgovorov se bo po vsej verjetnosti udeležil tudi predstavnik kmetijske zbornice, ki je bil tokrat zadržan, pač pa je načelno soglašal, z načrti za ustanovitev predvidenega gospodarsko-socialnega sosveta.

Umrli je dr. Jože Potrč

V Ljubljani je prejšnji teden po dolgotrajni bolezni umrl dr. Jože Potrč, znani družbeni in kulturni delavec, ki je vse svoje življenje posvetil borbi za socializem. Pogrebni svečanosti, ki so bile zadnji ponedeljek, so se udeležili tudi visoki predstavniki Slovenije in Jugoslavije.

Dr. Jože Potrč je bil v zasebnem življenju zdravnik, vendar se je dolgo desetletja aktivno vključeval tudi v politično, družbeno in kulturno delo. Že v študentskih letih je postal član jugoslovanske KP in bil kot tak preganjan od takratnega režima. Ob fašističnem napadu na Jugoslavijo je šel kot prostovoljec v vojsko in je prišel v nemško vojni ujetništvo. Po osvoboditvi je deloval najprej v Mariboru, od leta 1947 do 1949 je bil minister za prosveto v vladi LR Slovenije, od leta 1950 predsednik sveta za ljudsko zdravje in socialno politiko ter od leta 1952 član izvršnega sveta Slovenije. V letih 1946 do 1953 je bil tudi poslanec republiške skupščine ter od 1960 do 1963 zvezni poslanec.

Ob prazniku v Kočevju:

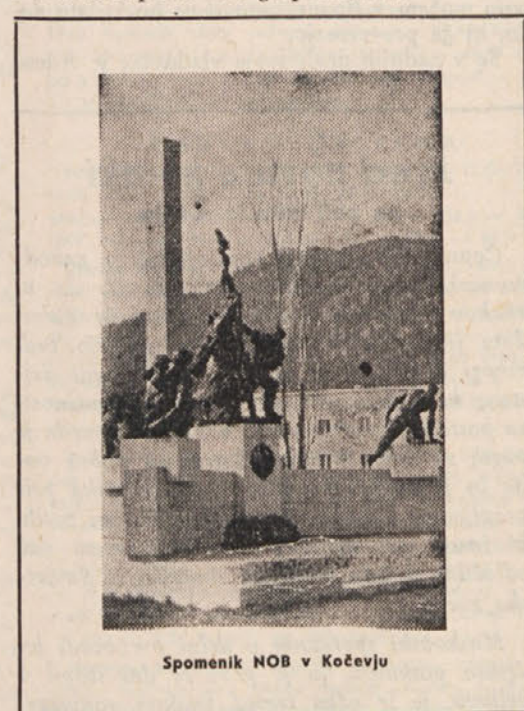
Nova moderna cesta na Dolenjsko

Dobrih petdeset kilometrov novega asfaltne ceste — to je res lepo in koristno darilo Kočevju ter sploh Dolenjski ob 20. obletnici prvega zbora odposlancev slovenskega naroda. Le nekaj dni pred veliko proslavo je bila dograjena nova cesta med Pijavo gorico in Kočevjem, cesta, po kateri se je v nedeljo vila nepregledna kolona motornih vozil, s katerimi so se vozili udeleženci skozi praznično okrašeno vasi na proslavo v Kočevju.

Z moderno cesto so bili tujskemu prometu odprti nadaljnji kraji Slovenije, ki slovijo po svojih naravnih privlačnostih in zgodovinskih dogodkih. Nova cesta gre skozi Velike Lašče, ožjo domovino Frana Levstika in Josipa Stritarja, skozi Ribnico, ki slovi daleč po svetu s svojo »suho robo«, mimo Turjaka, ki je zapisan z zlatimi črkami v knjigi zgodovine narodnoosvobodilne borbe, ter do Kočevja, ki je s svojo okolico bilo središče osvobodilnega gibanja slovenskega naroda in imena kot Jelevnov žleb, Kočevski Rog ter druga spominjajo na junaške podvige slovenskega ljudstva v letih, ko si je le-to začelo samo pisati svojo usodo.

Nova cesta bo velikega gospodarskega in predvsem turističnega pomena, saj odpira široke možnosti za vsestranski razvoj Kočevske ter bo že v bližnji bodočnosti nedvomno dokaj spremenila podobo teh krajev. Ti kraji bodo postali turistično še bolj privlačni ne samo za Ljubljano in bližnjo okolico, temveč tudi za tuje turiste, ki bodo verjetno zdaj radi ubirali

preko teh krajev tudi pot do morja, kajti pritegnila jih bo nova cesta, ki je za približno 27 kilometrov krajša vez z morjem kakor cesta na Reko. Poleg tega pa odpira nova cesta tudi nadaljnje možnosti za razvoj industrije ter s tem za uspešno rast gospodarstva.

Spomenik NOB v Kočevju

Francoske vesoljske raziskave

Francija bo prihodnje leto izdala 250 milijonov frankov za vesoljske raziskave, kar bo za 50 % več kot letos. Direktor francoskega centra za vesoljske raziskave Robert Aubiniere je izjavil, da bo Francija leta 1965 izstrelila prvi satelit z lastno raketo. Pričakujejo pa, da

bo še pred tem izstrelila satelit s pomočjo ameriške rakete z letalskega oporišča v Kaliforniji. General Aubiniere je tudi pojasnil, da bo Francija v prihodnjem letu z 80 milijoni frankov sodelovala pri delu mednarodnih organizacij za raziskavanje vesolja.

naložili težko hipoteko in sta dolžni, da jo čimprej poravnata. Južnokoroško prebivalstvo terja poravnavo te hipoteke z vso pravico in pričakuje, da bo pomoč za gospodarski razvoj Južne Koroške postala taka, da bo res občutiti, da se nam boče pomagati iz zaostalosti v sodobno gospodarsko in socialno življenje v državi.

POŠIROKEM SVETU

BASEL. — Prejšnji teden se je v Švici zaključila zakonodajna doba parlamenta in 27. oktobra bodo volilni upravičenci (ženske v Švici nimajo volilne pravice — op. ured.) izvolili nove predstavnike obeh zbornic. Poslanska zbornica ima 200 poslancev, ki so razdeljeni po važnosti posameznih kantonov, v senatu pa sta po dva zastopnika za vsakega od 25 kantonov konfederacije. V dosedanji poslanski zbornici imajo socialisti 53 sedežev, radikalci 50, krščansko-socialni konservativci 47, agrarci 22, neodvisni 10, liberalci 5 in komunistična stranka dela 2 predstavnikov. Bistvenih sprememb tudi pri tokratnih volitvah ne pričakujejo.

CARACAS. — Venezuelska vlada je začela široko zasnovano kampanjo proti levičarskim gibanjem in je več sto vodilnih pristavcev organizacij postavila pod hišni zapor, hkrati pa od vrhovnega sodišča zahtevala, naj se te stranke uradno poslovijo izven zakona. Vrhovno sodišče je tej zahtevi ugodilo le delno in v glavnem priznalo vladi pravico, da prepove levičarskim strankam udeležbo na volitvah, ki bodo letos decembra, zavrnilo pa je zahtevo prepovedi teh strank.

TUNIS. — Tunizijski predsednik Burgiba je izjavil, da se bo celoten umik Francozov s tunizijskega ozemlja zaključil 12. oktobra in da bo do 15. oktobra dokončno rešeno tudi vprašanje Bizerte, kjer je imela Francija svoje vojaško oporišče. Prepričan sem — je v tej zvezi poudaril Burgiba — da bo Bizerta ostala temelj sodelovanja med Francijo in Tunizijo. Za nas je ta rezultat zmaga tunizijskega ljudstva in pomeni konec kolonializma. Sodelovanje s Francijo bo s tem okrepljeno in bo odslej potekalo v ozračju zaupanja in medsebojnega prijateljstva.

PRAGA. — Češkoslovaška tiskovna agencija je sporočila, da je neko vohunsko letalo priletelo iz Zahodne Nemčije nad češkoslovaško ozemlje. Sporočilo navaja, da je že 23. septembra neko zahodnonemško letalo letelo nad češkoslovaškim ozemljem in je bilo dokazano, da je šlo za vohunstvo. Češkoslovaška vlada je poslala bonnski vladi protestno noto, vendar je 3. oktobra novo zahodnonemško letalo priletelo v notranjost češkoslovaškega zračnega prostora. Letalo so pozvali, naj pristane, ker pa ni pristalo, so izstrelili nekaj opozorilnih streliv. Kljub temu je letalo ostalo še dalje v stiku z neko radijsko postajo na zahodnonemškem ozemlju in je nato naglo menjalo smer z namenom, da se vrne na nemško ozemlje. Zaradi tega „so sprejeli odločne ukrepe in letalo je bilo prisiljeno pristati na češkoslovaškem ozemlju, kjer se je razbilo, pilot pa je bil ubit“. Češkoslovaška vlada je poslala vladi v Bonnu novo protestno noto.

MOSKVA. — Včeraj je stopila v veljavo pogodba o delni prepovedi jedrskih poskusov, ki so jo sva- ječasno podpisali v Moskvi predstavniki Amerike, Sovjetske zveze in Velike Britanije. Vlade treh držav podpisnic so včeraj izmenjale ratifikacijske listine in pogodba je s tem tudi uradno stopila v veljavo. Medtem je k sporazumu pristopilo že več kot sto držav.

BUDIMPEŠTA. — Veleposlanik SFR Jugoslavije v Budimpešti je med svojim obiskom v južnomadžarskem mestu Pecs izročil tamkajšnji višji pedagoški šoli knjižnico s 300 knjigami v srbohrvaščini, ki jo je podarila Matica Srpska. Omenjena šola vzgaja namreč učitelje za šole, katere obiskuje hrvaška manjšina na Madžarskem.

ATENE. — Vse grške politične stranke so objavile svoje predvolilne razglase in seznane kandidato- za parlamentarne volitve, ki bodo novembra. Predsednik sedanje grške vlade je zagotovil, da bo vsem strankam zagotovljena svobodna volilna kampanja in da bodo lahko nemoteno razpečavale tiskano gradivo v zvezi z volitvami. Demokratska levica EDA je v svojem razglasu pozvala druge opozicijske stranke na enoten predvolilni boj za zmago demokracije na bližnjih volitvah, vendar sta dve pomembni opozicijski stranki ta poziv za sodelovanje odklonili.

TEHERAN. — Na slovesni prvi seji novega parlamenta se je iranski šah zavezal za bratske, prijateljske odnose s sosedi, vključno tudi z velikim severnim sosedom Sovjetsko zvezo, s katero želi Iran razviti gospodarske in kulturne odnose.

RIM. — V Italijanskem zunanjem ministrstvu proučujejo možnosti italijansko-avstrijskega sestanka zunanjih ministrov v problemu Južne Tirolske. Po mnenju rimskih krogov bi bil tak sestanek lahko že kmalu, po vsej verjetnosti na nevtralnem ozemlju nekje v Švici.

BONN. — Prihodnji teden bo dolgoletni zahodnonemški kancler dr. Adenauer prepustil svoje mesto dosedanjemu vicekanclerju Erhardu, kateri se je v zadnjem času pogajal s predstavniki liberalne stranke o sestavi nove vlade. Podrobnih rezultatov teh pogajanj doslej niso sporočili, vendar je precej gotovo, da bodo liberalci obdržali pet ministrov, od katerih bo eno prevzel predsednik liberalne stranke Mende, ki bo poleg tega postal tudi vicekancler.

VATIKAN. — Med koncilskimi očeli je bilo razširjeno obsežno dokumentarno gradivo, ki vsebuje neizpodbitne dokaze o grozodejstvih današnjega režima v Španiji. V dokumentu je rečeno, da se v današnji Španiji za fasado katoliške države skriva režim korupcije in zatiranja. Ker se Cerkev temu režimu mnogokrat podreja ali ga celo podpira, zgublja svojo neodvisnost, zato velika večina španskega ljudstva v duhovnih letih vidi več dušnih pastirjev, marveč funkcionarje države.

NEW YORK. — Namestnik poljskega zunanjega ministra Winiewicz je v govoru pred Generalno skupščino OZN ostro obsodil ustanovitev multilateralnih atomskih sil NATO, kakor jih predlaga Amerika. Dejal je, da na ustanovitvi teh sil vztraja le Zahodna Nemčija, da bi povečala svoj vpliv v NATO in si nekega dne pridobila tudi kontrolo nad atomskim orožjem.

BONN. — Čeprav v Zahodni Nemčiji vedno poudarjajo, da bivši nacisti danes nimajo več vplivnih položajev, je splošno znano, da so prominentni predstavniki nacističnega režima in obremenjeni vojni zločinci na zelo vplivnih mestih tudi v današnji Nemčiji. Sam notranji minister Zahodne Nemčije je te dni sporočil, da je pri zveznem uradu za varstvo ustave zaposlenih 16 bivših SS-ovcev in gestapovcev, ki jih bodo — 18 let po zlomu nacizma! — zamenjali za druge uradnike.

Pred 150 leti se je rodil Giuseppe Verdi

Včeraj pred 150 leti — 10. oktobra 1813 — se je v malem naselju Roncole blizu Busseta v parmski pokrajini rodil kot sin preprostega krčmarja Giuseppe Verdi, veliki skladatelj in eden največjih mojstrov operne glasbe. Širom po svetu v teh dneh kakor sploh v letošnjem „Verdijevem“ letu uprizarjajo komade iz bogatega zaklada tega nedosegljivega komponista, ki je v svojem 89 let dolgem življenju ustvaril pester niz glasbenih mojstrov. Predvsem pa je s svojimi tridesetimi operami postal najpomembnejši predstavnik opernega ustvarjanja in so njegova čudovita dela danes prav tako živa in sodobna, kakor so bila v času njihovega nastanka.

Glasba je Verdija veselila že v rani mladosti, vendar njegova pot do velikega glasbenika ni bila lahka. Najprej mu je vrata v svet glasbe odpiral vaški organist, resneje pa se je oprijel študija v bližnjem Bussetu pri dirigentu tamkajšnjega mestnega orkestra Provesiju, kateri mu je večkrat dovolil, da je stopil za dirigentski pult. V svojem devetnajstem letu se je hotel vpisati na milan-

ski konservatorij, toda zaradi „pomanjkljivega znanja klavirja“ ni bil sprejet in je moral študij nadaljevati pri privatnem učitelju. Nekaj let je bil mesni kapelnik v Bussetu, kjer je postal znan z nekaterimi svojimi skladbami in tudi njegova prva opera „Oberto, conte di Bonifaccio“ je nastala v tem času. Z velikim pogumom je sklenil vrniti se v Milan, kjer pa so v gledališčih še vedno kraljevali Rossini, Bellini in Donizetti — toda njegov „Oberto“ je doživel nepričakovano lep uspeh v Scali in v svetu opere se je pojavilo novo ime — Giuseppe Verdi.

Njegovo drugo operno delo „Lažni Stanislav“, ki je nastalo v času, kateri predstavlja zaradi izgube žene in dveh otrok v družinskem življenju mladega skladatelja najbolj tragično dobo, je sicer popoln neuspeh, toda že dve leti pozneje je bila uprizorjena njegova opera „Nabucco“, ki tudi po Verdijevih lastnih besedah pomeni pravi začetek njegove umetniške poti. Nov uspeh mu je prinesla opera „Lombardijci“ in sledila je vrsta manj pomembnih oper, med njimi „Ernani“ in „Macbeth“, potem pa je Verdijevo ustvarjanje doseglo prvi bleščeči vrhunec: nastala so tri popularna dela „Rigoletto“, „Trubadur“ in „Traviata“. V teh velikih delih je skladatelj dokazal ogromno bogastvo melodije in sposobnosti glasbene karakterizacije.

Po „Sicilskih večernicah“, „Simonu Boccanegri“, „Plesu v maskah“, „Moči usode“ in „Don Carlosu“ je bila uprizorjena „Aida“,

ki je pomenila novo veliko obogatitev italijanskega in sploh evropskega opernega gledališča. Nato je Verdijeva operna dejavnost sicer popustila, ni pa oslabela njegova ustvarjalna moč. Nastali sta še operi „Othello“ in „Falstaff“, tako da je Verdi svoje operno delo zaključil ob Shakespearu, katerega dela je vse življenje proučeval in ljubil. V „Othellu“ je na svojevrsten način spremenil opero v glasbeno dramo in ustvaril globoko tragedijo, medtem ko je s „Falstaffom“ napisal svojo edino komično opero in svoj vedri pozdrav življenju z roba groba.

Čeprav je bil Verdi prvenstveno operni komponist, je ustvarjal tudi na drugih glasbenih področjih. Med dela, ki niso namenjena gledališču, spadajo njegov godalni kvartet, Himna narodov, Stabat Mater, Te Deum in vrsta drugih priložnostnih skladb nabožne in posvetne vsebine ter zlasti njegov veličastni Requiem.

Verdija je življenjska pot zanesla širom sveta, povsod si je pridobil prijateljev in občudovalcev. Toda vsi laskavi pozivi iz inozemstva niso v njem niti za hip omajali čustva vdanosti in ljubezni do zemlje, ki ga je rodila. Bil in ostal je italijanski narodni umetnik, ki je svojemu narodu v glasbi govoril o svobodi in domovini.

Kdaj bomo dobili barvno televizijo?

Televizijske oddaje v črnobeli tehniki so danes že nekaj vsakdanjega in tudi pri nas v Avstriji — posebno v mestih — že vidimo hiše, na katerih strehi je pravcati »gozd« televizijskih anten. Treba je torej spet nekaj novega in to je barvna televizija, ki jo že nekaj časa z večjim ali manjšim uspehom preizkušajo v Ameriki, Angliji, Sovjetski zvezi ter nekaterih drugih državah. So seveda še velike

Odnos do kulture pri Američanih in Američankah

ljudmi z visoko izobrazbo in tistimi brez nje kaže naslednja tabela:

	moški	ženske
obiskovanje gledališč	15 %	20 %
obiskovanje koncertov	10 %	16 %
obiskovanje muzejev	17 %	17 %
slikanje olj in akvarelov	6 %	11 %
igranje na glasb. instrumentu	10 %	11 %
obiski nogometnih tekem	31 %	17 %
obiski košarkaških tekem	31 %	17 %
kegljanje	27 %	21 %
spremljanje televizijskih westernov	74 %	61 %
branje stripov	49 %	44 %

Raziskave so pokazale, da igra pomembno vlogo v kulturnem življenju tudi izobrazba. Več kot polovica ljudi (51 %) s fakultetno izobrazbo je lani obiskala gledališče, medtem ko so ga od slotih, pri katerih izobrazba ni presegala srednje šole, obiskali zgolj trije. Tudi obiskovanje koncertov je v razmerju 38 % za ljudi z visoko izobrazbo proti 4 % ljudi s srednjo izobrazbo, seveda v razdobju 12 mesecev.

Pomemben faktor, ki vpliva na zanimanje za kulturna dogajanja, je razen tega starost, čeprav v manjšem obsegu: v vseh omenjenih kulturnih manifestacijah so bili mlajši (med 21. in 29. leti) aktivnejši kot starejši.

težave, posebno z ozirom na to, da bi novo tehniko razširili tudi na druge predele sveta.

V kratkem se bodo predstavniki evropske radijske unije posvetovali o tem, kateri sistem emitiriranja in sprejemanja v barvni televiziji naj bi prevzeli v Evropi. Na izbiro so predvsem ameriški, francoski in nemški sistem, ki se med seboj še močno razlikujejo. Poleg tega pa so televizijski sprejemniki za sprejemanje programov v barvah trenutno še zelo dragi in je te sprejemnike tudi zelo težko popravljati, če se kaj pokvari. Prav tako pa v Evropi še ni mogoče dobiti sprejemnikov za barvno televizijo, ki bi hkrati omogočali res dobro reprodukcijo črnbelih programov. Zato trenutno še ni mogoče napovedati, kdaj se bodo mogli sedanji sprejemniki za črnbeli sprejem zamenjati z novimi za črnbelo in barvno televizijo.

Vsekakor se bodo morali na bližnji konferenci in posebno na odločilni konferenci, ki bo v februarju prihodnjega leta, dokončno odločiti, kateremu izmed obstoječih sistemov barvne televizije bodo dali prednost. Ali — kar bi bila morda najboljša rešitev — pa bodo morali najti nekakšno kombinacijo tehničnih posameznosti iz dveh ali celo vseh treh sistemov.

Kulturne manifestacije

ob 20-letnici Kočevskega zbor

V okviru proslav ob 20. obletnici zgodovinskega zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju so bile tudi številne kulturno-umetniške prireditve. V Ljubljani so že v četrtek prejšnjega tedna odprli spominsko razstavo pod naslovom »Razvoj ljudske oblasti v Sloveniji«, ostale kulturne manifestacije pa so se od četrtega do nedelje vrstile v Kočevju.

Poleg razstav — Likovna umetnost s tematiko narodnoosvobodilne borbe, Družbeni in gospodarski razvoj Kočevske 1953—1963, Kočevska v borbi in izgradnji, II. republiška filatelistična razstava ter stalna zbirka v pokrajinskem muzeju s posebnim poudarkom na Kočevski zbor pred 20 leti — so bili v teh dneh v Kočevju številni pevski in godbeni koncerti, v kinu so predvajali dokumentarne filme in nastopali so zabavni ansambli. Posebno zanimanje pa je vladalo za koncerte Partizanskega invalidskega pevskega zbora pod vodstvom dirigenta Radošana Gobca ter za večkratno uprizoritev Borovih »Raztrgancev«, ki so jih uprizorili v glavnem isti igralci, kateri so že pred dvajsetimi leti nastopili v Kočevju kot člani partizanskega odra.

Straussova razstava v Slovenjem Gradcu

V Umetnostnem paviljonu v Slovenjem Gradcu bo v nedeljo, dne 13. oktobra t. l. otvoritev razstave del baročnih slikarjev Straussov. Oba umetnika — Franc Michael Strauss (1674—1740) in njegov sin Janez Andrej (1721—1783) sta domačina iz Slovenjega Gradca, kjer sta živela in delovala celo stoletje.

Razstavljenih bo 52 slik, od tega je 6 del starejšega Straussa izposojenih iz Zahodne Štajerske, od mlajšega Straussa pa je tudi 6 slik iz Podjune.

Razstava bo odprta do 1. decembra t. l.

Slovenski oktet gostuje v Ameriki

Te dni je znani Slovenski oktet iz Ljubljane odpotoval v Ameriko, kjer bo ostal pet do šest tednov in priredil koncerte v številnih velikih mestih in tudi v manjših krajih. Gostovanje Slovenskega okteta v Ameriki so že več let pripravljale organizacije tamkajšnjih jugoslovanskih izseljencev, katerim je sedanji obisk tudi v prvi vrsti namenjen. Tokratno turnejo po Ameriki in Kanadi sta podprla zlasti odbor za izseljenska vprašanja pri Zveznem izvršnem svetu in Slovenska izseljenska matica. Razen umetniškega vodje dr. Valensa Voduška in organizacijskega vodje Bogdana Pogačnika spremlja oktet na tej pomembni poti tudi zastopnik glavnega odbora Izseljenske matice Mitja Vošnjak.

V nedeljo bo Slovenski oktet nastopil v New Yorku, nato pa bo obiskal vrsto velikih mest Amerike in Kanade, predvsem tistih, kjer živijo večje kolonije jugoslovanskih izseljencev. Po vsej verjetnosti ga bodo povabili tudi v nekatere manjše kraje s kulturnimi domovi jugoslovanskih izseljencev. Poleg tega pa se za gostovanje Slovenskega okteta zanjajo tudi v Mehiki in ni izključeno, da ga bo do tja povabili takoj iz Amerike.

Skrivnost hitrega čitanja

S POSEBNO METODO LAHKO BERO NEKATERI TUDI DO 15 TISOČ BESED V MINUTI

Neki bivši angleški minister je dejal, da v letu dni ni prečital več kot eno knjigo, ker je največ časa porabil za to, da se je ukvarjal z raznimi akti. Vendar moramo tukaj poudariti, da ni niti enega angleškega ministrstva več, ki bi ne bilo zatrpno z raznimi papirji Foreign Officea. To je verjetno napotilo lorda-čuvarja pečata Edwarda Heatha, da se je s še 40 izbranimi uradniki lotil tečaja »hitrega branja«.

Ta hitrost je seveda zelo različna, pač v odvisnosti od individualnega potenciala. Pokazalo se je, da normalnim ljudem, ki ne čitajo prav veliko, uspe v minuti prebrati 120 do 350 besed. Vendar je malo ljudi, ki bi mogli koncentrirano brati več kot uro in pol do dve uri. Po devetdesetih minutah se prično utrjuje. Zelo redki so fenomeni, podobni porotnikom na znanem procesu »Lady Chatterly« v Old Baileyju, ki so roman s 13 tisoč besedami prebrali v treh urah in 45 minutah, to je 580 besed v minuti.

Skrivnost hitrega branja je odvisna predvsem od razpona, ki ga oko lahko naenkrat zajame. Pri večini ljudi je ta razpona štiri centimetre, torej mnogo manj, kot polovica natisnjene vrste v knjigi normalne velikosti. Počasni bralci izgubljajo največ časa zaradi tega, ker lahko naenkrat prečitajo samo eno besedo, če pa je beseda dolga, pa samo en zlog. Tako jim je potrebno 10 do 15 »etap«, da bi zmogli samo eno vrsto v knjigi, pa čeprav bi lahko smisel takoj zajeli. Tako izgubljamo 90 odstotkov časa.

POSEBNI TEČAJI

Na tečajih, ki jih v Veliki Britaniji (pa tudi na kontinentu) vse gosteje prirejajo, dosega namen s sistemom branja v »blokkih«, ki jih sestavljajo celi odseki besed naenkrat. Oko se na ta način branja sistemsko navaja. Tako raste hitrost branja, smisel čitva pa lahko razumemo, ne da bi pri tem prečitali vsako besedo.

Na tečaju za uradnike Foreign Officea pokažejo na platno sliko nekega dokumenta, svetlobni žarek pa prehaja preko mest, ki jih je treba prebrati, da bi dojel smisel teksta. Ta svetlobni simulator naj bi pripomogel k večji koncentraciji misli na skupino besed. Uspeh je fenomenalen.

Mnogi ljudje izgubljajo čas s tem, da prečitajo vsako besedo. Na drugi strani pa večkrat izgube smisel tega, kar so prebrali, zato morajo začeti znova. V tem primeru je priporočljivo, da prečitani tekst prekrijemo in tako navadimo naše oči, da se ne vračajo več na »nerazumljiv kom-

pleks«. Izkušeni bralci usmerjajo svoje oči na sredino strani. Pokojni predsednik ZDA Roosevelt je s to metodo dosegel izvrstne rezultate. Metral je tri knjige na dan in si zapomnil precej več kot človek, ki isti tekst bere z normalnim tempom.

Najpočasnejši bralci so tisti, ki prebrano besedo izgovore. Ti ljudje pa ne bodo niti najmanj napredovali, če te otroške navade ne bodo opustili. Po mišljenju strokovnjakov podvoji-tev ali celo potrojitev hitrosti branja niti malo ne škoduje razumevanju teksta.

15 TISOČ BESED NA MINUTO!

Na nekem tečaju hitrega branja na edinburški univerzi, na katerem so hitrost branja povečali povprečno od 187 na 300 besed v minuti, je dvema tečajnikoma uspelo prebrati tudi 975 besed v minuti. V vseh primerih pa se je razumevanje teksta izboljšalo.

Vsekakor je zelo malo ljudi, ki bi v eni minuti zmogli prebrati 800 besed. Vendar lahko predsednik Ken-

nedy prečita 1200 besed v minuti, kar pomeni, da bi biblijo lahko prebral v 11 urah. Pa tudi ta res redka hitrost branja je bila še vedno majhna za nekatere tečajnike znanege washingtonskega inštituta za dinamiko čitanja. Ustanoviteljica tega inštituta Ewellin Wood je dognala, da povprečen bralec 30-krat »obtiči« na eni strani na vsakih sto besed pa 11-krat ponovi to, kar je že prebral, in tako prekinja miselno sled. Ona tudi trdi, da lahko vsak bralec podesetori hitrost čitanja. Eden od njenih najboljših učencev je senator Seimington, ki pri hitrosti 3000 besed v minuti prebrani tekst popolnoma razume, pri 15 tisočih besedah na minuto vsaj delno. Znan je še drastičen primer 17-letnega Roberta Dallyja, ki je v enem letu prebral 400 knjig s hitrostjo 15 tisoč besed na minuto. Pri branju težjih znanstvenih in tehničnih tekstov pa je njegova hitrost »samo« 5000 besed na minuto.

Da bi prebral ta članek, potrebuje osem sekund. In koliko bi potrebovali vi, dragi bralci?

Dr. Franci Zwitter

petdesetletnik

Včeraj, 10. oktobra, je dr. Franci Zwitter, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in predsednik Slovenske prosvetne zveze, praznoval svojo petdesetletnico. Dr. Franci Zwitter sodi med najmarkantnejše osebnosti našega sodobnega narodnega življenja. V borbi za našo enakopravnost ga poznamo predvsem po njegovih prizadevanjih za uresničenje določil člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Naš jubilar izvirja iz znane Abujeve rodbine v Zahomcu, kjer se je rodil 10. oktobra 1913. Do ustopa v celovško gimnazijo je preživel svoja otroška leta na kmetiji svojih staršev. Po maturi se je lotil študija bogoslovja v celovškem semenišču in na teološki fakulteti v Innsbrucku. V Innsbrucku je pričel tudi s študijem prava, ki ga je nadaljeval na Dunaju in v Grazu. Leta 1939 je promoviral za doktorja prava.

Po končanem študiju je zaprosil za službo pri deželni vladi in pri sodišču, vendar sta mu bili obe odbiti. Zato je po prehodni namestitvi pri Slovenski prosvetni zvezi odšel na Dunaj, kjer je študiral na visoki šoli za svetovno trgovino, dokler ni bil leta 1940 vpoklican v nemško vojsko. Kot navaden vojak jo je preživel na raznih frontah, medtem ko so mu domače nacisti izselili. Jeseni 1944 se je v Črni gori pridružil partizanom. Po odpustu iz Jugoslovanske armade se je julija leta 1945 vrnil na Koroško in do poletja 1946, ko je prevzel uredništvo Slovenskega vestnika, vodil kazenski in socialni oddelke na okrajnem glavarstvu v Beljaku.

Na njegovi življenjski poti smo dr. Francija Zwitterja že zgodaj srečali sredi našega narodnega življenja. Kot srednješolec je urejal »Zvezdo«, pozneje pa »Bratoljuba«. Na Dunaju je bil tajnik »Kluba koroških slovenskih akademikov« in »Slovenskega krožka«, še kot visokošolec pa je bil izvoljen za podpredsednika Slovenske prosvetne zveze. To mesto je zavzemal do njenega razpusta po nacistih. Po letu 1945 je bil kot član Pokrajinskega odbora OF in Demokratične fronte delovnega ljudstva tudi prvi urednik Slovenskega vestnika, leta 1948 pa je bil izvoljen za predsednika Slovenske prosvetne zveze, kar je še danes. Ko so se leta 1955 naše narodne organizacije združile v Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem, so izbrale dr. Francija Zwitterja za predsednika te naše osrednje organizacije.

Ko ob njegovi petdesetletnici gledamo na obilno in raznovrstno delo dr. Francija Zwitterja po naših organizacijah, potem lahko rečemo, da je sam in s svojim vplivom prispeval velik del k pomiritvi odnosov med obema narodoma v deželi. Plodna kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo je sad njegovih pobud za prvo gostovanje Slovenskega narodnega gledališča v Celovcu, do katerega je prišlo leta 1950 in za nadaljnja gostovanja. Ta gostovanja so postajala vedno bolj trden most za zblizanje med Koroško in Slovenijo na poti sporazumevanja in prijateljstva na meji med obema deželama in na Koroškem, ki je skupna domovina dveh narodov. Dr. Franci Zwitter pa najde ob vseh težavah ter nepotrebnih in čisto nerazumljivi ožini tudi vedno spet pravo besedo z našo »desnico«, kadar je za dosego ali pa za obrambo naših narodnostnih pravic in pridobitev potreben skupen nastop Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev.

Ob njegovi petdesetletnici želimo dr. Franciju Zwitterju, da bi bilo njegovo dosedanje in bodoče prizadevanje na področjih našega narodnega življenja deležno še večjih uspehov, kot smo jih lahko doslej zabeležili. Njemu osebno pa kličemo: še na mnoga leta plodnega dela v zdravju, sreči in zadovoljstvu.

Gospodarska dejavnost občin beljaškega okraja

Občine so najmanjše upravne enote, ki v našem državnem ustroju poleg zveze in zveznih dežel izpolnjujejo vrsto upravnih, gospodarskih in kulturnih nalog. Dolgo časa je bilo tako, da je občinam pri izpolnjevanju teh nalog postavljala meje njihova gospodarska moč. Manjše in gospodarsko šibkejšje občine so bile obsojene na večja, če se gospodarsko zaostajale za večjimi in močnejšimi občinami. Šele s tako imenovano finančno izravnavo med zvezo, deželo in občinami so bili ustvarjeni prvi pogoji, da gredo tudi male občine lahko s časom naprej in da v svojem delokrogu lahko izpolnjujejo naloge, ki jim jih nalagajo zakoni in ki jih od njih zahtevata čas in prebivalstvo.

Mnogokrat se zgodi, da podcenjujemo pomen gospodarske dejavnosti občin, še večkrat pa se menda pripeti, da se jezimo in kritiziramo nad davki, ki pridejo tako ali drugače v prid občine, katere sestavni del smo. Zato hočemo v naslednjem na primeru okraja Beljak prikazati vlogo finančne moči in dejavnosti občin za splošni napredek.

Beljaški okraj šteje 29 občin, od katerih jih je 14 na dvojezičnem ozemlju Koroške. Vse občine okraja so lani skupno razpolagale s 102,5 milijona šilingov gospodarskih sredstev, kar je za 24 milijonov več kot v letu poprej. Velik del teh sredstev črpajo občine neposredno iz tako imenovanih občinskih davkov. Dohodki iz teh davkov so lani pritalkali zelo ugodno. Z izjemo dohodkov iz obrtnega davka so vsi dosegli predvideno višino, ponekod pa je bila predvidena višina celo presežena. Obrtni davek — nekoč steber gospodarstva občin — je v beljaškem okraju dal lani le 7,8 milijona šilingov dohodkov, kar je za 1,8 milijona manj kot 1961. Dohodki iz zemljiškega davka so s 5,1 milijona šilingov ostali dokaj stabilni. Glavne dohodke pa pričenjata občinam beljaškega okraja dajali davek na pijače in turistične takse. Lani je znesek teh dohodkov dosegel 10,6 milijona šilingov. Z drugimi besedami to pomeni, da postaja v okraju Beljak turizem glavni vir dohodkov občin. To pa je tudi potrebno, ker so prešle vse naloge na področju turizma v pristojnost občin. Dohodki iz skupnih dajatev in deležev na donosu so se povečali za 3 milijone šilingov.

Lani so občine beljaškega okraja skupno investirale 32 milijonov šilingov ali 7 milijonov šilingov več kot leta 1961. Zato kažejo tudi skoraj vse občine iz leta v leto lepšo sliko in urejenejšje razmere. Kakor so te občine pri investicijah dejavne, tako so v poslovanju varčne. To pa jim omogoča, da usvajajo vsako leto nekaj rezerv za izredne in nepredvidene ukrepe. Lani so te rezerve narasle na 6 milijonov šilingov.

Zadolženost občin je značala lani v beljaškem okraju 40 milijonov šilingov. Ta zadolženost vendar ne obstaja le pri denarnih zavodih, marveč jo predstavljajo v glavnem deželni in zvezni krediti za pospeševanje gradnje stanovanj in vodovodov.

Iz tega bežnega pregleda lahko povzamemo, da so občine bistveno udeležene na obnovi in na gospodarski dejavnosti ne le svojega območja, marveč cele dežele. Ta dejavnost daje prebivalstvu vsako leto za služba in mu takorekoč na domačih tleh ustvarja stalna delovna mesta, istočasno pa manjša vedno spet akutno nevarnost brezposelnosti.

Sedanja finančna izravnava je bila za občine blagodejna. Njena veljavnost bo potekla z 31. decembrom 1963. Potrebno in pravilno bi bilo, da bi bila nova izravnava, za katero tečejo pogajanja, za občine še bolj blagodejna, ker njihove komunalne naloge venomer naraščajo. Posebej pa bi bilo potrebno, da bi se javna investicijska dejavnost, zlasti kar tiče gradnje stanovanj in drugih krajevnih objektov družbenega značaja, še bolj prenesla v pristojnost občin.

Bilčovs

V Zgornji venci je 30. septembra preminul po dvomesečni bolezni Valentin Einspieler pd. Foltan. Vse življenje je bil zdrave narave in do svojega 75. leta ni potreboval zdravniške pomoči. Toda skrivnostna bolezen rak, za katero tudi moderno zdravilstvo ne ve povzročitelja in tudi ne zdravila, se je na

tihem lotila tudi Foltana in mu pričela razjedati jetra. Dočakal je 79. leto starosti.

Rajni je izvirjal iz Mač v bistrski občini, kjer se je rodil pri Adamiču kot član rodbine Einspielerjev, ki je dala koroškim Slovencev velikega buditelja Andreja Einspielerja. Njegov oče je Adamičevo kmetijo prodal in družina se je preselila v našo občino. Rajni Foltan je tukaj prehodil viharo pot življenja zadnjih 50 let in ni miroval prej, preden si je postavil svoj dom.

Zvest svojemu rodbinskemu imenu je ostal celo življenje zvest sin svojega naroda. Že mlad je vstopil v naše prosvetno društvo in bil med njegovimi ustanovitelji, član pevskega zbora pa je bil celih 40 let. Mnogo je doprinesel k razvoju in rasti našega društva. V znak iskrene zahvale za njegovo dejavnost se je sedanji društveni pevski zbor poslovil na grobu od njega z ganljivimi žalostinkami, medtem ko se je gospod župnik Stih poslovil od njega v lepo zbranih besedah. Naj počiva v miru, vsem svojemcu pa naše sožalje.

Skavtski večer v Brodeh

Koncem septembra so domači slovenski skavti v sodelovanju z združenjem koroških skavtov priredili pri Deutsch-Petru v Brodeh zelo skrbno organiziran in uspel skavtski večer. Tega večera se ni udeležilo le nad 200 domačinov, marveč tudi odlični gostje iz Celovca, tako od deželne vodstva koroških skavtov kot iz proforskega zbora slovenske gimnazije.

Po pozdravnem nagovoru organizatorja večera, skavta Hanzija Ravnika, se je peštri skavtski večer pričel s predavanjem mestnika voditelja koroških skavtov Raimun-

da Neuwertherja o življenju in nalogah skavtov in o skavtski organizaciji sploh. Po tem predavanju pa smo se pomudili pri enajstem svetovnem skavtskem srečanju v Grčiji in si ob tej priložnosti v diaprojektivih ogledali čudovite posnetke iz Grčije, kjer smo tudi veliko slišali o stari zgodovini Grčije.

Zanimivi večer smo zaključili z instrumentalnim kvartetom »Veseli Rožanov« iz Slovenije Plajberka. Njihove prijetne in vesele viže so kmalu spravile staro in mlado na noge. Veselo razpoloženje je trajalo do poznih večernih ur.

Modna revija Združenja avstrijskih konzumov

Preteklo soboto je celovška veleblagovnica združenja avstrijskih konzumov (GÖC) »Forum« priredila v Domu glasbe svojo letošnjo revijo jesenske in zimske mode. Take revije prireja GÖC vsako leto v svojih trgovinah, ki jih je sedaj v Avstriji že 35. Za letos ima v programu 60 revij.

Poleg običajne modne revije, pri kateri je bilo prikazanih nad 100 modelov jesenske in zimske obleke za ženske, moške in mladino za vsak dnevni čas, je ta revija vsebovala še zanimiv pregled mode v teku stoletij. Ta pregled je v obliki diaprojektiv pokazal, kako pametno smo se tekom stoletij pričeli oblačiti. Pestri spored so poživili še napovedovalec Ernst Track, operni pevec Kurt Weber in jazz-pevec Zenz.

Prikazani modeli so dali lep primer zmogljivosti oblačilne industrije združenja avstrijskih konzumov. Vsi modeli so bili namreč izdelani v delavnicah GÖC, cene pa so pokazale, da se to zadržno podjetje prizadeva za stabilizacijo cen.

Slovenji Plajberk

Ta dni so se prebivalci našega Podna odahnili, ko so elektrifikacijo, s katero so pričeli pomladi 1961, zaključili z obračunom. Elektrifikacija, ki je zajela 48 hiš, je zahtevala napeljavo 1,8 km voda visoke napetosti in 5,4 km voda nizke napetosti ter postavitev transformatorja, kar vse je stalo 740.000 šilingov. Sicer je k temu znesku prispevala KELAG 356.000 šilingov, občina pa nadaljnjih 41.000, vendar je zaradi raztresenosti hiš v Podnu prišla elektrifikacija še vedno zelo draga. Posamezne člane zadruge je stala med 4.700 do 33.000 šilingov, kar je za prebivalce Podna, ki so večinoma mali gorski kmetje in drvarji, zelo veliko.

Toda sedaj so skrbni mimo. Elektrifikacija, ki jo je vzorno vodil svetnik okrajne kmečke zbornice Celovec Valentin Waldhauser pd. Podnar, je zaključena, eventualni dolg, ki je tu in tam nastal, pa bo tudi poravnal. Sedaj ne bo treba več prižigati in prenašati petrolejk in se vbadati z motorji na bencin in nafto. Življenje v Podnu je postalo lažje in prijetnejše. Vsi pričakujejo, da bodo kmalu tudi v turizmu občutili njeno veliko prednost. Predpogoj za to je vendar ureditev ceste v Slovenji Plajberk in Poden, ki je za sedanji avtomobilski promet preozka in nepregledna. Prav bi bilo, da bi se za njeno ureditev v Celovcu nekoliko bolj pobrigali, ker je povečanje turizma za prebivalstvo Podna in naše občine sploh življenjskega pomena.

Važno za avtomobiliste

Finančna deželna direkcija opozarja vse posestnike motornih vozil, da je s 30. septembrom poteklo davčno leto za davek na motorna vozila. Do poteku vsakega takega leta je vsak posestnik motornega vozila dolžan, da najpozneje do 31. oktobra odpošlje staro davčno izkaznico finančnemu uradu. Zamudo tega roka obdavčenec lahko plača v dvojno višino davka na motorna vozila.

Radar proti brezobzirnemu divjanju na cesti

Proti kršilec omejitve brzine v prometu na cesti porablja koroška cestna policija že nekaj časa radar, s katerim ugotavlja brzino vožnje. S pomočjo radarja je v septembru prišla 516 avtomobilistov, ki so vozili hitreje, kot je to ponekod dovoljeno. 443 takih kršilcev prometnega reda na cesti je policija takoj kaznovala, 73 pa jih je bilo naznanjenih in proti njim uveden pravni postopek.

Mnenje bralcev

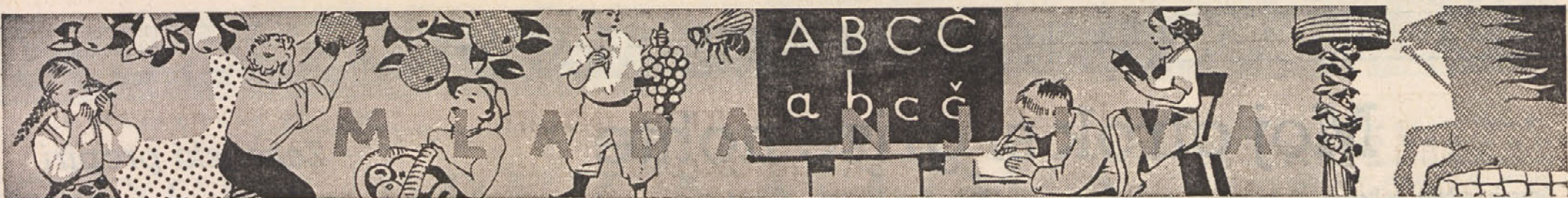
Bral sem »Objavo mladjevc« v Slovenskem vestniku in moram priznati, da nekako začuden. Razumem, da mora vsak naročnik plačati dolžno naročnino, to je jasno. Uvidim tudi željo mladjevc, da hočejo postati sodelavci pri slovenskih radijskih oddajah. Kljub temu pa mi je pri tej objavi ostalo še marsikaj nejasnega.

Kaj hoče g. Flori Lipuš z besedami: »Zelim povedati tudi, da so naši ljudje sprejeli revijo nedostojno, kar pa z naše strani ne izključuje možnosti, da bi v preglednem času vendar prišlo do stvarnejših in resnejših pogovorov. O mladju in ob mladju 5 se je marsikaj govorilo. A zdi se nam, da je tukaj nehal vsa naša prizadetost in da drugačnih srečanj nečemo. Pri zelo površnem in filistrskem sojenju revije imamo vsi občutek, da bo treba preboleti še marsikatero mnenje, preden bodo možni koristni razgovori med mladjevc in slovenskim prebivalstvom Koroške.«

Res čudna ta izpoved. Če imajo ljudje občutek, da revija še ni dozorela in je pač le nekakšno vajeniško glasilo mladih ljudi in ne bogvekakšen literarni dogodek, se menda izdajatelj revije ne smejo čuditi, da se g. mimo »mladja« k dnevnemu redu. Saj niso nekakšni vzvišeni grofje in baroni, ki bi se morda nekda le tako daleč ponižali in se razgovarjali s »slovenskim prebivalstvom Koroške«. Njihova naloga je, da se vključijo v to prebivalstvo in da se imajo res za del tega prebivalstva, ne pa, da mislijo, da so neke vrste ekskluzivni element tega »slovenskega prebivalstva Koroške«. Že nekaj let sem se imenojejo »mladjevc«, toda postati bodo morali — vsake na svojem mestu — zreli člani naše narodne skupnosti. Vsi jemo našo narodno usodo iz iste skelede. Ni se treba razgovarjati, treba se je vključiti — eden tako, drug spet drugače!

Da bi pa leto za letom izhajale številke »mladja«, v to ne morem verovati. Tukaj je prav odgovoril kar na prvo številko g. župnik Muri z Djekš.

Mlinarjev

Kralj in mlinarski hlapec

Nekoč je živel mlinar, tako bogat, kakor še ni bil in ne bo nikoli noben mlinar. Denar pa ga je napravil ošabnega in napuhnjenega; petnajst milj naokoli ni bilo takega naduteža in prevzetneža. Da bi ljudje vedeli, kako je imeniten, je dal na svojo hišo pritrčiti veliko tablo z napisom: »Jaz sem mlinar Bengt in živim brez skrbi.«

Nekega dne je ondod potoval kralj in videl tablo. Prebral je, kar je bilo na njej napisano, in zaklical:

»Mlinar Bengt, pridi ven!«

Ošabni mlinar pa je menil, da ga kliče kak kmet, ki je pripeljal žito v mlin, in se ni ganil s svojega udobnega naslanjača, marveč je samo zavpil:

»Kdo se me pa upa motiti, ko hočem spati? Kar pojdi dol v mlin!«

Kralj se je kajpak razjezil in mu sporočil, da bo dobil, ker nima nobenih skrbi, sedaj nekaj, na kar bo moral misliti. Oglasi naj se naslednji dan na gradu, da bo kralju odgovoril na tri vprašanja; če ne bo pravilno odgovoril mu bo huda predla.

Nato je kralj odhajal dalje.

Zdaj ni bil Bengt več brez skrbi in slabo se je počutil. Vedel je, da je s svojo pametjo kar hitro pri kraju. Vzdihoval je in hodil po hiši; od samega strahu je shujšal za deset funtov, preden se je zvečerilo.

V mlinu je bil hlapec, ime mu je bilo Pelle.

V družbi tovarišev je malo govoril, zato so ljudje mislili, da je neumen. Toda zelo so se motili. Četudi mu jezik ni tako hitro tekel kakor mlinarska kolesa, je tem več mislil. Zdajci se je prikazal Bengt v mlinu.

»Jojmenen, kako sem nesrečen!« je zdihoval. »Ah, kaj naj počnem?«

»Zakaj tako stokate?« je vprašal Pelle.

»Ah,« je zaklical mlinar, »z menoj je slabo, zelo slabo.«

In potem je povedal, kaj mu je kralj ukazal.

»Ali ni nič drugega?« ga je tolažil Pelle. »Če hočete pojdem h kralju jaz namesto vas. Saj ni videl nobenega izmed naju in bo mislil, da ste to vi.«

Mlinarju je bilo, ko da se mu je težka vreča moke zvalila s srca. Objel je hlapca in mu obljubil veliko denarja, če bo na tri kraljeva vprašanja pravilno odgovoril.

Drugi dan se je napotil Pelle v grad. Kralj je sedel na svojem prestolu. Takoj je opazil, da je Pelle mlinar, in menil, da ima Bengta pred seboj.

Da bi mlinarja spravil v veliko zadrego, je ukazal najbolj učenemu med svojimi dvorjani, naj ima latinski govor. Učeni dvorjan je spustil govor, ki je bil zabeljen z latinskimi in grškimi besedami.

Pelle seveda ni mogel ničesar razumeti; ker pa je bil zelo odrezav, je zakašljal in začel:

»Mlinum, kolesum, mokum, vrečum, mle-tum, malnarum.«

In ko je te besede izblebetal, se je prav tako globoko priklonil pred kraljem, kakor je bil to storil učeni dvorjan.

Kralj je imel to za dober dovtip, a hotel je še bolj pritisniti na mlinarja.

»Zdaj mi boš odgovoril na tri vprašanja,«

VRABČEK TELEFONIRA

Vrabček je prepozno vstal. Sklenil je, da bo lagal. Nič se dolgo ne obira, v šolo brž telefonira:

»Halo! Čiv-čiv, čiv-čiv-čiv. Prosim... jaz bom zamudil. Očka čuti bolečine, moram zanj po aspirine. Upam, da jih bom dobil. Zdravot! Čiv-čiv, čiv-čiv-čiv.«

To začivka, z čice skoči, pade v lužo in se zmoči. A od tod ga star maček brž prežene v sadovnjak. Tu se vrabček zdaj suši in skesano govori:

»Jutri bom bolj zgodaj vstal, nikdar več ne bom lagal, nikdar šole zamudil. Prav zares: čiv-čiv, čiv-čiv.«

Slavko Jug

Pogumna Tanja

Nашa Tanja se je vsega bala: črvov, žab, bliska in groma, psa in hudobnih dečkov Petje in Kolje, ki sta stanovala v sosednji hiši.

Nekoč je Tanja stopila na ulico. Pogleda okoli sebe in kaj vidi! Hudobna dečka Petja in Kolja sta ulovila vrabca, ga privezala za nogo in se smejala. Vrabec je plahotal, se sršil, odpiral kljun in širil krila.

Tanja je prišla do pobalninov, obstala pred njima in udarila z nogo ob tla.

— Kaj počneta, pobalina! — je vzkliknila. — Zdaj vama bom pokazala!

Petja in Kolja jo gledata in zavijata oči.

— Kaj počneta? Nič!

Tanja pa je pograbila vrabca in ga odnesla domov. Iz sosednje veže je skočil ogromen pes in zalajal. Tanja se ni zmenila zanj.

Ko je prišla domov, je položila vrabčka v vato, vzela lopato in stekla na vrt — iskat črvov. Ko je prvič zarila lopato v zemljo, je iz luknje skočila žaba. Tanja se je že hotela prestrašiti, toda spomnila se je, da jo čaka lačni vrabec. Nagnala je žabo.

Začela je kopati zemljo, tedaj pa so se na nebu zbrali črni oblaki. Zabliskal se je blisk in zagrmel grom. Tanja si je z rokami zatislila ušesa. Pomislila je, da bi pobegnila domov, toda spomnila se je lačnega vrabčka. Bliski se bliskajo, gromi grmijo, Tanja pa koplje in koplje.

Tanja se ni spomnila, da bi vzela s seboj kakšno košarico ali škaflico. Črvi, rdeči in sluzasti, pa kukajo iz zemlje. Eden se je že do polovice vrnil vanjo. Tanja ga je zgrabila za sluzasti rep. Izvlekla je še druge črvičke, jih stisnila v pest in stekla domov.

Minil je en dan. Minil je drugi. Vrabec se je okreplil, skočil je iz vate, skočil na okensko polico in srčal...

Od tedaj se Tanja ne boji več niti črvov niti žabe niti bliska niti groma niti psa. Pa tudi zlobnih dečkov Petje in Kolje se več ne boji.

(iz ruščine)

je rekel kralj. »Toda dobro jih premisli! Zakaj če ne boš prav uganil, se ti bo tako slabo godilo, kakor se ni še nobenemu mlinarju. Prvič, povej, koliko zvezd je na nebu?«

»Sedem tisoč milijonov tri sto triindevetdeset,« je brž odgovoril Pelle. »Če ne verjamete, gospod kralj, ukažite učenemu gospodu, ki je tako modro govoril, naj jih prešteje!«

»Nisi tako neumen,« si je mislil kralj, rekel pa tega ni, marveč mu je zastavil drugo vprašanje:

»Ali mi moreš povedati, katera mati ima v moji deželi največ otrok.«

»Gospa kraljica, zakaj ona je deželna mati,« je odgovoril Pelle.

Vsi poslušalci so bili menja, da je lepo in pametno odgovoril. Kralj pa je rekel:

»Zdaj pride tretje vprašanje; dobro premisli! Zakaj če ne ugameš prav, ti bo huda predla. Povej mi, kaj zdajle mislim!«

»Ah, gospod kralj, vi mislite, da sem mlinar Bengt, pa se motite: sem samo njegov hlapec Pelle.«

Kralj in vsi dvorjani so se iz dna srca nasmejali prebrisani mlinarskega hlapca. Ko se je kralj že dovolj nasmejal in se oddahnil, je rekel:

»Ker si nas vse tako zabaval, si lahko nekaj želiš. Če bo v moji moči, ti željo izpolnim.«

»Potem si želim, da bi mojemu gospodarju ne bilo treba priti sem,« je dejal Pelle, »zakaj on ne pozna navad na dvoru.«

Ta želja je kralju tako ugajala, da mu je dal cel mernik denarja. In tako je postal Pelle premožen mož; oženil se je z mlinarjevo hčerko in podedoval mlin. Če boš dal svoje žito tam mleti, ti bo vso zgodbo sam pripovedoval.

Švedska pravljica

Golob in kokoš

Pri neki hiši so imeli goloba in kokoš. Kokoš je ponosno hodila po dvorišču, iskala zrnje in podila ponižnega goloba, kadar je priletel na tla. Tako je bil golob vedno lačen. Kokoš je govorila: »Jaz sem gospodar na dvorišču, zato mi golob ne bo pobiral zrnja, ki je namenjeno meni.«

Nekega dne pa je odšel gospodar v mesto. Zjutraj je natresel zrnja v koritce in kokoš ga je takoj pozobala. Opoldne ni bilo nikogar, ki bi nasilil kokoš in goloba. Golob je zletel na polje in se najedel, kokoš pa je žalostno hodila po dvorišču in gledala zadovoljnega goloba. Nato mu je rekla: »Oh, golob, kako si lep, kako se ti lesketa perje. Bodi tako dober in mi prinesi s polja malo zrnja.«

Golob je zagrulil, se vzdignil v zrak in rekel: »Kar z menoj poleti, če moreš. Saj imaš krila.« Kokoš, ki je opazila, da se golob norčuje iz nje, je postala bolj ponižna. Z golobom sta nato postala dobra prijatelja.

Ivo Andrić

78

Travniška kronika

Tako lepo se je znala prilagoditi muham stare kuharice, da se je ob njej naučila kuhe in vseh hišnih opravkov. Ko so von Mittererjevi odšli iz Travnika, so seveda vzeli s seboj svojega »hišnega zmaja«, kakor je Ana Marija imenovala staro služkinjo, Lucija pa je ostala za kuharico pri von Pauliču.

Ta Lucija je imela sestro Andžo, ki je bila nesreča za družino in sramota vse dolske župnije. Že kot dekle je zašla na slabo pot, prekleli so jo pred oltarjem in spodili iz Dolca. Sedaj je imela kavarno ob cesti v Kalibunaru. Lucija je kakor vsi njeni domači veliko trpela zaradi sestre, ki jo je močno ljubila in s katero se kljub vsemu ni nikoli popolnoma razšla. Skrivala pred ljudmi jo je včasih obiskala, čeprav je od teh obiskov trpela huje kakor od želje po sestri; kajti Andža je trmasto vstrajala na svoji poti. Lucija jo je pa po brezuspešnih rotitvah vsakokrat objokovala kot mrliča. Toda vseh stikov le nista pretrgali.

Ko je Rotta, brezposeln in uničen, na pogled pa veljaven in zaposlen taval po Travniku in okolci, je večkrat zašel tudi do Andžine kavarne v Kalibunaru. Počasi se je zvezal s to razuzdano žensko, ki se je, zavržena kot on, začela pred časom starati in vdajati pijaci.

Malo pred veliko nočjo je Andža nekako uredila sestanek s svojo sestro. Med pogovorom ji je kratko in grobo svetovala, naj zastrupi avstrijskega konzula. Prinesla je tudi strupa.

Načrt je bil tak, da se je lahko izcimil samo ponoči v zloglasni kavarni pri dveh bolnih in nesrečnih bitjih, pod vplivom žganja, neznanja, sovraštva in popolne ponorelosti. Pod Rottovim vplivom je Andža jamčila sestri, da je strup take vrste, da bo konzul počasi in neopazno hiral in umrl kakor od haravne bolezni. Obljubila ji je velikansko nagrado in gosposko življenje zraven Rotte, s katerim se bo poročila in ki bo po konzulovi smrti speš dosegl visok položaj. Bila pa je tudi gotovina v cekinih. Skratka, vsi trije lahko postanejo srečni in preskrbljeni za vse življenje.

Lucija je okamenela od strahu in sramote, ko je slišala, kaj ji sestra predlaga. Pograbila je beli steklenički in ju urno skrila v žep, nato pa prišla nesrečno žensko za ramena, jo začela tresti, kakor bi jo budila iz nezdravega spanja, jo rotila pri materinem grobu in vseh svetlinjah, naj se zave in znebi takih misli in načrtov. Da bi jo prepričala in osramotila, ji je govorila o konzulovi dobroti; kako grešna in grozna bi bila že sama misel, da bi mu dobroto tako poplačala. Svetovala je Andži, naj takoj pretrga z Rotto ne le ta posel, temveč sploh vse slike.

Presenečena ob sestrinem odporu in nejevolji je Andža na videz odnehala od zlobnega naklepa in zahtevala od Lucije, da ji vrne steklenički. Toda Lucija o tem še slišati ni marala. Tako sta se razšli. Lucija strla in objokana, Andža pa molčeča, s potuhnjenim in nejasnim izrazom na rdečem obrazu. Lucija je doma vso noč bedela, se mučila in premišljevala. Ko se je zdanilo, je neopazno odšla v Dolac, zaupala vse župniku fra Ivo Jankoviču, mu izročila

steklenički s strupom in ga prosila, naj uredi tako, kot se mu zdi prav, da se prepreči nesreča in greh.

Fra Ivo je še tisto jutro obiskal von Pauliča, mu razložil vso zadevo in izročil strup. Podpolkovnik je takoj napisal Davillu pismo s poročilom, da ga je hotel njegov varovanec Rotta zastrupiti. Ima dokaze in priče. Nesrečniku sicer ni uspelo in mu ne bo, toda on, von Paulič, prepušča Davillu in njegovi uvidevnosti, da presodi, ali more francoski konzulat še ščititi takega človeka. Podobno je pisal tudi kajmakamu. Ko je podpolkovnik to storil, je mirno začel živeti in delati kakor doslej, z istim služabništvom, in užival hrano od iste kuharice. Zato pa so bili drugi silno razburjeni: kajmakam, fratri, posebno pa Daville. Davna je dobil nalogo, da postavi Rotto pred izbiro: ali takoj pobegne iz Travnika ali pa izgubi zaščito francoskega konzulata in ga bodo prijele turške oblasti zaradi dokazanega poskusa zastrupitve.

Še isto noč je Rotta izginil iz Travnika skupaj z Andžo iz kavarne v Kalibunaru. Davna mu je pomagal pobegniti v Split. Obenem je pa Daville sporočil francoskim oblastem v Split o zadnjih Rottovih dejanjih in priporočil, naj ga kot nevarnega in prismojenega človeka ne uporabijo za nobeno službo, temveč ga spodijo dalje na Levant in prepuste njegovi usodi.

26

Poletni meseci so prinesli tokrat vsaj malo olajšanja in pomirjenja. Dozorelo je sadje in belo žito in ljudje so se nekoliko potolažili in umirili. Toda glasovi o vojskah, o velikem obračunu in neizbežnem Napoleonovem padcu še pred jesenjo niso potihnil. Posebno fratri so trosili te govorice. To so delali tako vneto in nasrkavaj, da jih Daville ni mogel ujeti pri delu ne pobijati govorice tako, kakor bi bilo treba.

Moj otrok si grize nohte

Grizenje nohtov prištevamo k »motnjam navad«, kot so sesanje prstov, puljenje las, odklanjanje hrane, zato ker imajo te navade pogosto skupni vzrok.

Zanimivo je, da nekaterim staršem s silo uspe tako navado pri otroku odpraviti, toda brž ko le-ta izgine, se pojavi druga: n. pr. otrok si preneha sesati palec, pa si prične gristi nohte ali si sesa prst in z drugo roko zavija lase ali v posebnih primerih začne jecjati ali celo močiti posteljo. Te navade so pri otroku

pogosto izraz čustvenih motenj. Res pa je, da se sesanje prsta pojavi v določenem razvojnem obdobju pri vsakem otroku, n. pr. ob odstavitvi pri dojenju, če je sam in se dolgočasi, če je majhnega otroka strah ali če je v kakšni drugi čustveni napetosti. Takrat vtakne prst v usta ali si grize nohte.

Tudi odrasel človek se včasih, če se znajde v neprijetni ali vznemirljivi situaciji, zateče k tem reakcijam, ker občuti ob tem svojstven užitek — svojo napetost s tem preusmeri drugam.

Toda če postane grizenje nohtov, sesanje palca ali puljenje las pri otroku navada, moramo poiskati vzrok v otrokovem okolju. Če jih ne odpravimo, se te navade postopoma utrjuje in postanejo sestavni del otrokovega obnašanja. Motnje teh navad predstavljajo »avtoerotično« obnašanje oziroma samozadovoljevanje. Otrok najde s tem svojstveno zadovoljitev — ker le-ta v svojem okolju nima. Vzemimo primer: mati, ki ne posveča otroku dovolj toplote in ljubezni, ga »duševno« zanemarja. Vendar se tu in tam svoje krivde zave ter to naenkrat skuša nadoknaditi s tem, da otroku posveča preveliko pozornost. Take situacije pa otroka močno vznemirjajo. Tudi preveč ambiciozni starši s svojimi dnevnimi in nočnimi kontrolami čezmerno vznemirjajo otroka.

Otrok postane razdražljiv, joka in usmeri svojo pozornost na samega sebe s tem, da grize nohte in se s pomočjo te »bolečine« zave samega sebe.

So primeri, ko nekateri starši silijo otroka k takim zaposlitvam in dejavnostim, za katere otrok telesno in duševno še ni zrel. Zato so grizenje nohtov, sesanje prstov in podobno naravna posledica takega ravnanja. Take po-

sledice opažamo tudi pri otrocih tistih staršev, ki vzgajajo svoje otroke pod vplivom konservativnega pediatričnega gledišča, da potrebuje majhen otrok za svoj razvoj samo telesno nego, hrano in počitek.

Otrok mora poleg nege čutiti tudi toplino in ljubezen svojih staršev, razživeti se mora v igri, občutiti mora, da ga starši priznavajo kot osebnost, ga sprejemajo takšnega kakršen je. Tak otrok se ne bo nikoli zatekel k oblikam samozadovoljevanja, o katerih smo govorili.

Grizenje nohtov je pri otroku torej svojstveni izraz duševne napetosti. Pogosto opažamo pri bolj občutljivih otrocih in pri otrocih, ki imajo preveč ambiciozne starše, pri otrocih nervoznih staršev ali pri čustveno zanemarjenih otrocih. Tak otrok grize nohte vedno le tedaj, če je razburjen ali če v šoli čaka, da bo vprašan za oceno, če ne more izpolniti kakih nalog ali obveznosti ali pa če gleda razburljiv prizor v kinu ali v gledališču.

Če se to pri otroku pojavi le redko in je otrok drugače zadovoljen in srečen, je vsaka zaskrbljenost odveč. Z ukori, z opominjanjem in kaznijo te navade pri otroku ne bomo odpravili, kajti otrok se tega ne zaveda. Z opozarjanjem, kaznijo, prilepljanjem obliža ali mazanjem nohtov z grenko snovjo bomo samo povečali njegovo čustveno napetost.

Poizkušajmo ravnati takole:

- Otrok naj ob vsaki priliki občuti, da ga imajo starši radi.
- Doma naj ima občutek gotovosti, ne pa strah zaradi nenehne kontrole in opominjanja.
- Veliko naj se igra in sprosti v igri.
- Nekaj mesecev ne posvečajmo grizenju nohtov posebne pozornosti in videli bomo, da bo otrok sam od sebe prenehal.

Vaša soba naj bo res vaša

Vaše razpoloženje je pravzaprav zelo odvisno od okolja, v katerem živite. Vsekakor ni vseeno, kako je vaša soba urejena. To ste verjetno že sami opazili. Veliko boljše volje ste, če je vaša soba urejena po vašem okusu, če ste vsako malenkost izbrali z ljubeznijo in se je že vnaprej veselili. Jasno je, da je mnogo lažje urediti sobo, če ste sami v njej, tako da ne trčita skupaj dva okusa, kar včasih ni najbolj prijetno.

Predvsem pazite, da se vaša soba ne izpremeni v skladišče pohištva in razstavo vzorcev in barv. Taka soba človeka samo razdraži in spravlja v slabo voljo. Če imate več kosov opreme različnih oblik in kvalitete, se morate pač odločiti in obdržati le najnujnejše in take, ki še najbolj odgovarjajo drug drugemu. Dobro premislite, kaj vam najbolj koristi ter kaj lahko in česa ne morete pogrešati.

Če je soba majhna, nikar ne barvajte sten v različnih barvah. Odločite se raje za kak svetlejši ton. Zapomnite pa si, da je okenska stena vedno svetla. Če je prostor temen, naj bo tudi stena nasproti okna svetla — soba bo prijetnejša in svetlejša.

Če je prostor nizek, mora biti strop svetel, bel, ker s tem dviga prostor. Če pa je soba zelo visoka in vas višina moti, nikar ne segajte po svetli barvi, za strop si omislite primerno temnejšo barvo.

Vsi vemo, da daje preproga na tleh prostoru intimnost in toploto. Prav tako ne moremo stanovanja, v katerem ni zaves imeti za prijetno. Poleg tega so tu še posteljni pregrinjala, razne blazinice in še kaj. Če je preproga vzorčasta, zastori pisani in pokrivala v barvi, ki se nikakor ne skladajo, potem vse skupaj nikakor ne deluje vzpodbujajoče.

Če imate preprogo v več barvah, skušajte po svojem okusu izbrati ostalo enobarvno opremo tako, da bo vse skupaj ustvarilo okusno celoto. Tega nikakor ne morete storiti naenkrat, ker ste odvisni od materialnih in drugih okoliščin, toda sčasoma boste lahko živeli v prostoru, opremljenem po vaših željah in okusu.

Nasveti

■ Konserve lahko odpremo, ako postavimo nanje za nekaj časa vroč likalnik.

■ Bledo govejo juho pobarvamo s koščkom cikorije; okusu to ne škodi.

■ Zaklana perutnina postane rahla, ako jo obesimo z glavo navzdol, glavo pa potopimo v mrzlo vodo.

■ Namesto v jajcu povajamo lahko zrezke, zarebrnice v mleku; to je dobro in varčno.

■ Prerezana čebula ne plesni, ako namažemo rezno ploskev z maslom.

■ Usnje ostane voljno in nepremočljivo, če ga vsak dan namažemo z glicerinom.

■ Ko delate majonezo, se prav lahko zgodi, da se prične zgoščevati. Še jo lahko rešite, če ji dodate malo tople vode. Nato jo močno stolčite s pripravo za sneg, pa bo spet postala redka.

■ Če pred spanjem opazite na termoforu luknjico, namesto vroče vode nasujte vanj segreto sol, saj bo dlje topla kot pa voda.

■ Kadar vas zelo zebe, se zdrgnite z rokavico za umivanje, ki ste jo navlažili s kolonjsko vodo; masaža bo pospešila kroženje krvi, vendar je ne uporabljajte prepogosto, ker kolonjska voda izsuši kožo, kar zmanjšuje njeno odpornost proti mrazu.

■ Belo krzno lahko kar lepo očistite s suho ostro belo moko, ki jo posipate po madežih in drgnete toliko časa, da moka počrni; nato jo zamenjate z novo in drgnete, dokler madež ne izgine.

■ Proti veliki utrujenosti vzemite celo jajce, zmešano v kozarcu z malo vode.

■ Znojne madeže na lahkah letnih oblekah boste odstranile, če ta mesta sperete v vinskem kislu.

■ Preden ribi ostrgamo luske, jo pomočimo v vrelo vodo — posel nam bo lažje šel od rok.

■ Krepaste podplate, ki niso preveč umazani, redno čistimo s terpentinom. Tako ostanejo lepo svetli.

Moj in tvoj problem:

Zakonski prepiri

Vzrok mnogih bolezni so razni duševni vplivi. Kako delujejo ti vplivi na zdrav in bolan organizem in kako jih je mogoče odstraniti, proučujejo zdravniki, ki so se posvetili tako imenovani psihosomatski medicini.

Žene so precej bolj podvržene vplivom, ki imajo za posledico psihosomatske motnje. To je posebej vidno pri zakonih, ki niso srečni. Prepiri med zakoncem zapuščajo globoke sledove, ki posebej prizadenejo ženo. Obstaja prepričanje, da vsak zakonski prepri, čeprav mine tudi brez burnih scen, povzroči škodbo, pred katero se organizem brani z določenim naporom oziroma s pojačenim izločanjem določenih žlez.

Ta sprememba v hormonskem ravnotežju povzroča motnje v vegetativnem sistemu. Kot posledica funkcionalnih motenj, ki nastajajo zaradi tega, se pojavljajo pospešeno bitje srca, glavobol, nespečnost in tudi razne organske bolezni. Te funkcionalne motnje se pojavljajo pri vseh, celo pri popolnoma zdravih osebah, zlasti pri tistih, ki imajo labilnejši živčni sistem ali pa že bolujejo zaradi kake organske bolezni in se ta zdaj še bolj razvija.

Z medicinskega gledišča je zanimivo, da razburjenje pri ženskah povzroča tegobe, ki se javljajo s funkcionalnimi motnjami v delovanju srca in krvnem obtoku, z glavobolom, slabostmi in potrebi po bruhanju. Nasprotno pa se vsa teža vznemirjanja pri moških kaže v prebavnih motnjah in še posebej pojačenem delovanju želodca.

Zelo pogosto razna vznemirjenja in neprijetni doživljaji, zakonski prepiri, lahko bistveno poslabšajo bolezen, ki že obstaja. Ni redkost, da bodi žena po zakonskem prepriu napad žolčnih kamnov ali napad bronhialne astme, medtem ko mož občuti napad kamnov v ledvicah, bolečine napadov pektoralne angine ali v dvanajsterniku.

Poskusite!

KUMARICNA OMAKA

Vzemite dve razni žlici masla ali margarine in na tem spržite dve zvrhani žlici moke. Počasi dolivajte 1 l vode ali čiste juhe, dodajte 1/4 l kisle smetane in dobro zmešajte. Nato olupite tri kisle kumarice, dodajte njihovo skorjo omaki, zalete še sol, žličko sladkorja in limonino lupino. Ko je omaka kuhana, jo prelačite, dodajte olupljene in na kocke razrezane kumarice in stepen rumenjaka.

HREN S SMETANO

V pol litra sladke smetane stepite dva rumenjaka in tri razane žlice moke ter kuhajte med stalnim mešanjem, da se zgosti. Polem dodajte 3 dkg nestriganega hrena, žlico masla, ščepec sladkorja in sol. Omaka se poda h kuhanemu ali prekajenemu mesu, še bolje pa k ribi.

KROMPIRJEV PUDING

Vmešajte štiri rumenjake, tri žlice masla, sol, 20 dkg ohlajenega in nestriganega krompirja, dva rogljička zrezana v drobne kocke, in sneg štirih beljakov.

Denite to maso v posodo za puding, ki ste jo dobro pomazali z maslom in potresli z drobtinami — lahko jo zavijete tudi v vlažno krpo — in kuhajte 45 minut.

Servirajte z zelenjavo v kakršnikoli izvedbi.

Nekega dne v začetku septembra je von Paulič v večjem spremstvu kakor navadno obiskal svojega francoskega tovariša.

Vse poletje, ko so se širile razburljive govorice in najneverjetnejše novice o Franciji, je bil von Paulič miren, vedno enak do vseh. Vsak teden je poslal gospe Davillovi svoje vzorce cvetja ali povrtnine iz semena, ki sta ga skupaj kupila. Ob redkih srečanjih z Davillom je izjavil, da ne verjame v splošno vojno in da ni nobenih znamenj, da bi Avstrija morebiti opustila svojo nevtralnost. Citiral je Ovida in Vergila, razlagal vzroke lakote in pomanjkanja v Travniku in pojasnjeval, kako bi se ta nadloga mogla odpraviti. In kakor vedno je govoril o teh stvareh kakor bi šlo za vojno na drugem planetu ali kakor bi omenjal lakoto na drugem koncu sveta.

Sedaj, natanko opoldne v tem mirnem septembrskem dnevu, je sedel von Paulič v pritični Davillovi sobi, slovesnejši kot običajno, toda miren in hladen kakor vselej.

Prišel je, pravi, zaradi čedalje številnejših novic, ki se razširjajo med tukajšnjimi ljudmi o bližnji vojni med Avstrijo in Francijo. Kolikor ve, so te govorice neresnične in hoče o tem prepričati tudi njega, Davilla. Vendar pa želi ob tej priložnosti povedati, kako si zamišlja njune odnose, ako bi vojna res izbruhnila.

Podpolkovnik, mirno zroč v svoje bele, sklenjene roke, je pojasnil svoje stališče:

„Vsem, kar ne zadeva politike in vojne, naj najini odnosi, po moji misli, ostanejo kakor doslej. Kot poštna človeka in Evropejca, ki sta pri opravljanju svoje dolžnosti poslana v to deželo in prisiljena živeti v nenavadnih okoliščinah, mislim, da ni potreba, da bi se preganjala in obrekovala pred temi barbari, kakor se je to morda dogajalo prej. Štel sem za svojo dolžnost, da vam to povem spričo razburljivih govoric, o katerih sem prepričan, da so

neutemeljene, in da vas vprašam za vaše mnenje o tem.“

Davilla je stisnilo v grlu.

Po vznemirjenosti francoskih oblasti v Dalmaciji je zadnje dni sprevidel, da se nekaj pripravlja, toda poročil ni imel nobenih, čeprav tega ni hotel pokazati von Pauliču.

Z glasom, hripavim od razburjenja, se je zahvalil avstrijskemu konzulu in dodal, da se popolnoma strinja z njegovim mišljenjem, da je vedno mislil tako in ni njegova krivda, če je bilo nekoč s von Pauličem prednikom drugače. Daville je hotel še korak dalje.

„Upam, dragi gospod, da se bomo vojni izognili, če pa že mora biti, bo brez sovraštva in kratka. Verujem, da bodo nežne in vzvišene družinske vezi, ki vežejo naša dvora, tudi v tem primeru ublažile ostrine in pospešile pomiritev.“

Von Paulič, ki ga je doslej gledal naravnost, je nenedoma povesil oči in njegov obraz brez pogleda je postal strog in odbijajoč.

Tako sta se ločila.

Teden dni kasneje sta prišla posebna kurirja, avstrijski iz Broda in francoski iz Splita, in konzula sta skoraj hkrati zvedela, da je napovedana vojna. Že drugi dan je prejel Daville pismo, v katerem mu je von Paulič sporočil, da sta njuni deželi v vojni, in ponovil vse, kar sta se ustno domenila o medsebojnem odnosu za čas vojne. Na koncu je izjavil gospe Davillovi svoje spoštovanje in pripravljenost za vsako osebno uslugo.

Daville je takoj odgovoril in poudaril, da se bo s svojim osebjem ravnal po listem, kar sta sklenila, kajti „vsi pripadniki zapadnih držav brez razlike so tukaj v Orientu ena sama družina, pa naj bodo v Evropi med njimi kakršna koli nesoglasja“. Dodal je, da se gospa Daville zahvaljuje za pozornost in ji je žal, da bo za nekaj časa izgubila podpolkovnikovo družbo.

Tako sta konzulata jeseni 1813. leta stopila v vojno in v poslednje „konzulsko leto“.

Strme stezice v velikem vrtu okrog francoskega konzulata so bile posute z orumenelim listjem, ki se je v suhih, šuščečih potokih zlivalo proti zasajeni terasi. Na teh strmih poteh nad nagnjenimi in obranimi jablanami je bilo toplo in mirno, kakor more biti samo v dneh, ko v vsej naravi zavladava trenutek zatišja, tisti čudni odmor med poletjem in jesenjo.

Tukaj je Daville skrit, z revnim obzorjem sosednjega brega pred očmi, imel veliki obračun sam s seboj, s svojimi navdušenji, načrti in prepričanji.

Tukaj je zadnje dni v oktobru od Davne zvedel za izid bitke pri Leipzigu. Tukaj je od kurirja na poti slišal za francoske poraze v Španiji. Vse dneve je preživel na vrtu, dokler se ni povsem shladilo in je mrzlo deževje spremenilo rumeno, šuščeče listje v brezlično blato.

Neke nedelje dopoldne, 1. novembra 1813. leta, je ustrelil top na travniški trdnjavi in raztrgal mrtvo in vlažno tiho med strmimi in golimi hribi. Travnikičani so dvigali glave, šteli topovske strele in se spražujoče pogledovali. Ustrelilo je enaindvajsetkrat. Nad trdnjavo so se razkadili beli dimi, tišina se je spet sklenila, da se bo malo kasneje znova pretrgala.

Sredi čaršije je vpil telal, golšavi in nadušljivi Hamza, ki je čedalje bolj izgubljal glas in svojo nasmejano, drzno prebrisanost. Mučil se je, da bi kolikor mogoče vpil, in z mahanjem je pomagal glasu, ki ni hotel iz grla.

Komaj sopeč od mrzle vlage je razglašal, da je Bog blagoslovil islamsko orožje z veliko in pravično zmago nad uporniki; Beograd je padel v turške roke in so zadnji ostanki neverniškega upora v Srbiji za vekomaj strli.

Novica se je bliskovito raznesla po vsem Travniku. (Nadaljevanje sledi)

S. A. FAY

ODŠLA BREZ NASLOVA

»Mislim, da jo je ubil,« je šepetala ena izmed sosed.

Druge so prikemale; štiri ženske so seделе pri kavi, stikale glave in opazovale skozi na pol odprto okno, kako si je sosed Brown dal opraviti po dvorišču.

Štiri klepetulje so zopet razpravljale o dolgi in skrivnostni odsotnosti Brownove žene. Slutile so škandal, kajti zakonca Brown se nista posebno dobro razumela. To je vedela vsa sosesčina...

Zdaj pa je gospa Brown odpotovala. Tako je vsaj trdil gospod Brown. Toda nihče ni videl sosede odpotovati. Moralo je torej biti tiho, nenadno slovo...

»Ne bi se čudila,« je dejala druga soseda, »če bi imeli prav, ljuba soseda. Morda jo je res ubil.«

Spočetka so bile seveda samo govorice. Toda gospe Brown res dolgo ni bilo nazaj. In niti pisala ni.

Čez nekaj časa je pričel celo pismonoša paziti na pisma, ki so prihajala iz Kalifornije, kamor je odšla gospa Brown na obisk k svoji teti — kakor je trdil gospod Brown. Toda pisma ni bilo. Čudno, kajne?

To je mimogrede omenila gospodu Brownu tudi neka prijazna soseda, ko ga je po naključju srečala na ulici.

Čez nekaj dni pa se je Agneza Brown res oglasila.

»Toda pisava se mi je zdela malce čudna,«

je zaupal pismonoša sosedam. »Videl sem pisavo gospe Brown na pismih, ki mi jih je dala, da jih odnesem na pošto... in ta je bila čisto drugačna, če se prav spominjam.«

To je seveda dajalo govoricam nov polet. »Kaj pa, če jo je res ubil!«

Nekega dne se je pojavil na vratih Brownove hišice napis: »Enodružinska hišica, popolnoma opremljena, na prodaj.« Pomislite! Gospod Brown je imel seveda takoj pojasnilo v roki.

»Moji ženi,« je dejal, »je v Kaliforniji tako všeč, da bi najraje kar ostala tam. Pri svojem poklicu,« — Brown je bil knjigovodja — »lahko najdem novo službo. Če je Agnezi res tako všeč...«

»Tam kjer je,« so šepetale sosede med seboj, »ji je menda že všeč.«

»Razen če ji ni prevroče,« je siknila druga. Vse skupaj pa so rekly samo »c-c-c-c-c« in majale z glavo. Nato so si natočile sveže kave.

Gospod Brown je jedel zdaj zelo pogosto izven doma. To je razumljivo. Toda zdi se, da ne sedi rad sam pri mizi. Več kot enkrat so ga videli, kako je sedel v restavraciji skupaj z nekim plavalasim ženskim bitjem, ki je uslužbena v bližnji banki.

Kaj takega se ne bi Brown nikoli drznil, če bi bila Agneza doma. Nekateri sosede so že vedeli povedati, da se gospa Brown sploh nikoli ne bo več vrnila.

Sčasoma so se tudi moški iz sosesčine vključili v razpravo. Če bi gospe Brown prišlo na ušesa, da se njen mož sestaja s plavalasim ženskim bitjem, potem se ne bi imel kaj smejati. O tem so bili prepričani.

»Če je še ni ubil,« je menil eden od sosedov, »potem bi mu svetoval, naj to čimprej stori!«

»Teta je mrtva!«

»Kaaaj?«

»Teta je že dolgo mrtva!«

Zbrane dame so spreletavali mravljinici po hrbtu. Ena od njih je rahlo kriknila. Soseda, ki je prinesla to strahotno novico, je te besede komaj spravila preko svojih bledih ustnic.

»Neka moja prijateljica je bila te dni v Kaliforniji. Naprosila sem jo, naj obišče Agnezo. Seveda samo zato, da bi ji izročila moje pozdrave. No — in ta prijateljica mi je pisala, da je bila v hiši, kjer baje stanuje Agnezina teta. In tam je izvedela, da je teta umrla. Že pred dvema letoma!«

Sosede so se spogledale.

»Morda,« je dejala ena od njih po krajšem premolku, »morda pa bi bilo treba obvestiti policijo.«

Vendar niso šle takoj na policijo. O svojem odkritju so se najprej pogovorile s svojimi možmi. Ti pa so rekli, da je za to še prezgodaj. Svetovali so, naj še malo počakajo.

Čakali so tako dolgo, dokler ni pričel gospod Brown trpiti svoje imetje v kovčke. Čakali so tako dolgo, dokler ni nekega večera privlekel iz hiše veliko leseno skrinjo in jo postavil na dvorišče.

Gospod Brown je izjavil sosedom, da je v njej nepotrebna krama. Toda sosede so mislili drugače.

Nekdo je namignil policiji.

Gospod Brown je sedel pred televizorjem, ko je zaslíhal pri vratih odločno, ukazovalno zvonjenje. Odprl je vrata in zagledal dva mrko gledajoča civilista. Legitimiral sta se kot uslužbenca kriminalne policije.

Gospoda sta se zanimala, kje je Brownova žena. Gospod Brown je omenil teto v Kaliforniji. Gospoda sta omenila tetino smrt. Na Brownovem obličju se je pojavil izraz zmedenosti.

»Povedal vam bom po pravici,« je slednjič priznal. »Neprijetno mi je, da moram pri-

znati, ampak jaz ne vem, kje je moja žena. Zapustila me je po zelo hudem prepiru. Ni mi hotela povedati, kam gre in kdaj se vrne. Zavepila mi je, da mi ne bo pisala. In od tedaj nisem nič več slišal o njej.«

»Ali bi ne bilo pametneje, ko bi se obrnili na policijo?«

Gospod Brown se je grenko nasmehnil.

»Verjetno ne poznate moje žene. Zelo samostojna ženska je. Prepričan sem, da bi se strašno razjezila, če bi izvedela, da sem obvestil policijo, da je odšla brez naslova. Ne želi, da bi se tuji ljudje vmešavali v njene zasebne zadeve.«

»Toda vi ste poizkusili prodati hišo in pohištvo. Vaši ženi to gotovo ne bi bilo všeč.«

»Mislim, da sem dovolj dolgo čakal. Gospoda: vse najino premoženje pripada ženi. Samo hiša je moja. Z njo lahko počnem, kar hočem. Če se bo žena vrnila — naj me išče!«

»Zal mi je, gospod Brown,« je dejal eden od policajev. »Nikar ne mislite, da vam ne verjamem — ampak ali bi se upirali, če bi se malce ozrla po vaši hiši?«

»Zakaj pa?« je plašno protestiral Brown. »Zakaj mi ne bi verjeli? Zakaj ste sploh prišli? Kaj se je pravzaprav zgodilo? Menda vendar ne mislite, da sem svojo ženo ubil?«

Policajema se to ni zdelo nemogoče. Ko sta preiskala hišo, je postalo njuno obličje še temnejše. Zdaj jima je bilo jasno, da gospa Brown ni zapustila hiše z namenom, da se ne bi nikoli vrnila. Preveč je pustila v njej: boljše obleke, dragulje, krznen plašč.

Kljub temu je ostal Brown trdovratno pri

svoji izjavi — in policaja mu nista mogla kar tako dokazati nasprotno. Izkazalo se je, da je bila velika skrinja polna starih časopisov. Tudi druge niso nikjer mogli odkriti trupla.

Nato je odkril eden od policajev na tleh posušen krvav madež. Ljudi, ki so pritiskali nosove ob šipe, se je polastilo veliko razburjenje. Toda Brown je izjavil, da se je urezal v roko pri rezljanju.

Ker je imel Brown enako krvno skupino kot njegova žena, je vse kazalo, da ne bo nikoli pojasnjeno, ali jo je res ubil...

Medtem ko so se ljudje gnetli okoli Brownove hiše, se je ustavil pred njo taksi. Iz avta je izstopila Agneza Brown.

»Jeffrey!« je zavpila z mogočnim glasom. »Pridi, plačaj šoferja! Tu sem spet, dragi!« Nato je zagledala ljudi. »Zakaj stoji toliko ljudi okoli hiše?« je zavreščala. »Kdo sta ta dva smešna možakarja?«

Oba smešna možakarja sta bila policaja. Osupnila sta in brž pobrala svoja šila in kopita.

Ničesar ne razumem,« je tarnala gospa Brown malo pozneje. »Jeffrey, kaj pomeni vsa ta neumnost? Saj si vendar natanko vedel, da sem odšla k svakinji v Pittsburgh. Vedel si tudi, da ne pišem rada. In« — je nenadoma povzdignila glas — »kdo sploh pravi, da se seliva?«

Brown se je nasmehnil.

»Nihče ne pravi, da se seliva, draga. Jaz se selim — ti lahko ostaneš...«

Nato se je počasi umaknil v svojo sobo.

Kmalu nato je gospod Brown odpotoval v Kalifornijo. Sosede so ga izza zaves zmedeno opazovali, ko je natovarjal svoje kovčke v taksi. Veliko skrinjo je pustil na dvorišču.

Ko so jo čez nekaj dni odpeljali smetarji, so sosede izražale svoje ogorčenje nad neznan- cem, ki je obvestil policijo.

»Ne, kaj takega! Le kako so ljudje prišli na idejo, da jo je ubil!«

Max Florentin

Začarano dekle

Ondan sem se šel sprehajati po parku. Rad imam tihe sprehode po lihih parkih.

Ko sem se tako sprehajal, sem nenadoma zaslišal glasek:

»Halo!« je zaklical nekdo. »Ti tu, pridi sem! Da, da, ti s tem smešnim klobukom, pridi vendar!«

Ni bilo dvoma, da je klic veljal meni. Šel sem za glasom in prišel do grma. Pod grmom je sedela v travi žaba in dejala:

»Da, da, tebe sem mislila. Lepo, da si prišel!«

»Kaj?« sem se začudil. »Žaba, ki govori kot ljudje? Je to mogoče?«

»Zakaj pa ne?« je dejala žaba. »Saj v resnici sploh nisem žaba, temveč začarano dekle!«

»Kaj si?« sem začudeno vprašal.

»Začarano dekle,« je ponovila žaba. »To zveni gotovo neverjetno v teh časih, ko nihče več ne verjame v pravljice, kajne?«

»Res je,« sem pritrdil.

»Prošnjo imam do tebe,« je nadaljevala žaba. »Če mi jo boš izpolnil, boš videl, da sem govorila resno.«

»Kakšna prošnja je to?« sem radovedno vprašal.

»Sita sem žabjega življenja. Prav nič me ne veseli to skakanje po travi. Rada bi postala zopet prava deklica. Če pa hočem to zopet postati, moram izpolniti neki pogoj. Ali mi boš napravil to uslugo? Iz srca te prosim.«

»No dobro,« sem dejal. »Kaj moram storiti?«

»Vzemi me s seboj domov!« je dejala žaba.

»Domov naj te vzamem?«

»Da, k sebi domov.«

»In kaj naj s teboj doma počnem?«

»Doma me moraš posaditi na divan, mi natočiti malo vina, moraš me nežno božati in me imenovati svoje srčce.«

»In potem?«

»Potem bom rešena prekletstva in bom postala zopet dekle, tako lepo, kot sem bila prej.«

Ali sem se lahko obotavljal? Mar ni bila moja dolžnost, da pomagam temu ubogemu začaranemu bitju?

Nisem dolgo premišljal, pobral sem žabo in jo odnesel domov. Doma sem storil vse natančno tako, kakor mi je naročila: posadil sem jo na divan, ji natočil vina, jo nežno božal in sem jo imenoval moje srčce, samo da bi bila čimprej rešena prekletstva.

In glej, čarovnija je res izgubila svojo moč in nenadoma je sedela ob meni ljubko mlado dekle.

Prijateljci, zagotavljam vam, da je ta zgodba resnična in da si je nisem prav nič izmislil. Zalostno pri vsem tem je le to, da mi žena, ki je nenadoma vstopila v sobo, ni niti besedice verjela!

ARTURO AMBROGI

Kača

Lovci korakajo v gosjem redu; pet jih je. Prebijajo se po ozki slezi, speljani med riževim poljem pod pripekajočim soncem katerega ubijajoči žarki padajo navpično, pod neusmiljenim surovim tropskim soncem, ki lahko zažge rumenkaste ravnine, da vzplamljijo v divjih valovih gorečega suhega klasja, prostranega kakor neskončno morje.

Najmanjše sapice ni, ki bi razgibala suho gmoto. Riževu polje miruje v opoldanskem počitku, spokojno je, monotono, neskončno. Le v daljavi tu pa tam prekinja utrujajočo enoličnost obrisi drevesa, podobnega odprtemu dežniku. V enem izmed teh dreves — težko je ugotoviti, v katerem — se oglašča nevidna ptica. Njen ponavljajoči se, vedno isti spev, še stopnjuje monotonijo.

Drugega nič.

Po ozki poti gredo drug za drugim lovci, vseh pet, čez hrbte jim opletajo puške, po ledjih jim bingljajo čutarice. Previdno, preže napredujejo, preiskujejo motrijo redke čistine, ki jih je pustila za seboj že začeta želez, ležeče sredi posejanih površin kakor vijugaste, majhne lagune.

Pod podplati škornjev se drobijo grude prsti. Kepe se drobijo, hreščijo, njihov suho, neenakomerno hreščanje zvočno prodira v prostrano okolico. Nenadoma vzleti ptica, preseneči jih, ne da časa lovca, da bi dvignili puške k licu. Grlice, prepelice, divje pure, tu pa tam kak drozg skoraj črnega perja vse križem skačejo med vrzmi, ki jih pušča klasje, kot da se posmehujejo dobri ljudem. Frfotanje njihovih peruti je slišati kakor prešeren smeh.

Nenadoma ob vstopu na malo čistino, mladi indijski vodnik z divjim krikom odskoči nekaj korakov nazaj:

»Kača!«

Petero lovcev, mestnih ljudi, ki so prišli na haciendo samo na lov, vsi novinci v tej divjini, naenkrat začutijo, da jim po vsem telesu tik pod kožo gomazijo mravljinici. Nepremični, okameneli od groze stojijo tu in si ne vedo pomagati. Nehote, ne da bi si jih morali mukoma priklicati v spomin, brzijo skozi njihove glave zgodbe, prehitenejo druge drugo, v vseh igrajo glavno vlogo pošastne kače. Zgodbe se vrstijo druga za drugo, druga grozljivejša od druge.

»Kača!«

Ta beseda jim še vedno zveni v ušesih, nad njimi pa tropsko sonce; okrogli, drobni, oblastni in hipnotični kačji očesi, izgubljeni med morjem zlatorumenega klasja, se zdita uprti naravnost vanje, prodirajoči skozi meglice časa, ležeče med stvarnostjo in preteklostjo, ko so se odigrale zgodbe o kačah.

Sredi čistine, zvita v kolač, ždi kača. Črnokaste barve kakor gnijoči odpadki, z vmesnimi rdečkastimi lisami, s štrlečimi, kristalnimi

mi, suhimi, zaobljenimi luskami, nasršenimi od jeze ali strahu, se pravkar spravlja nad svoje kosilo, ležeče na pozabljenem povezu snopov. Njen plen je nesrečna divja kokoška, siva kakor krogla, zgneten iz pepela. S požrešnim, dolgim, vitkim, viličasto razcepljenim jezikom jo je bila že oblizala z vseh strani, s preširano skrbnostjo je zgladila perje, pripravljajoč si zaloga, ki bi ga lahko pogoltnila na mah. Z veseljem pripravljala ubogi sivi kokoški, ki se je vselej nedolžno preživljala z deževniki in mravljami, dostojen pokop v svojem želodcu.

Kačji očesi brez trepalnic, uprti v skupino pelih lovcev, žarita kot dva brušena oniksa. Čutijo hipnotični pogled, ki polzi po njih, se jih polašča in jih povija kakor debele vrvi orjaške mreže. Čutijo na sebi prodirni, skrivnostni pogled, ki jih bolešno privlači in jim razžira meso kakor vitriol.

Nenadoma, kakor da pričakuje napad, se kača prične odvijati. Po celem dolgem razdraženem telesu je opaziti krčevito razgibanost. Svitki se razmotavajo, nabrekajo, znova ohlapnejo. Podobno orjaški črki S se iztegne preko suhega klasja, kakor velika gotska črka S, izpisana na porumenelem kosu starega pergamenta.

V trenutku, ko so jo lovci presenetili, je bila prepričana, da bo deležna obilnega kosila, ki ga bo nemudoma šla zadovoljno prebavljati v kak varen kofček, uživa je hkrati opoldanski počitek. Sedaj je videti, da nekaj pripravlja, očitno bo skušala uiti. Tedaj zadoni strel, močan kot eksplozija petarde, ki se razlega čez ravnino.

Plazilec se iztegne z neverjetno urnostjo, valovaje kakor bič. Kaže, da se skuša vzpeti; ošiljen konec repa se lesketa kot bodalo. Čezmerno velik gobec na topi glavi široko zine, sulci podobni jeziček prične švigati sem in tja, sem in tja, fin, peklenski, elegantno oblikovan. Tako bliskovito šviga, da ga v slepeči sončni svetlobi domala ni več videti. Kača ne more skriti želje po maščevanju. Menda se je odločila, zdaj zdaj bo planila, nervozno podhrteva, pripravljena na vse. Nenadoma pa se prične mukoma, med boleznim zvijanjem, plaziti v najgostejšo goščavo.

Lovci opazujejo veliko telo, ki se okorno, zvijajoč se od muke, v opotekavem vijuganju vse bolj izgublja izpred oči.

Na čistini leži uboga siva kokoška, zapuščena, oblizana, pripravljena za kačje žrelo, toda plazilec se smrtno ranjen mukoma vleče proč, prodirajoč vse globlje, v morje klasja. Kača hoče poginiti v svoji votlini, če se ji bo posrečilo s skrajnim naporom priti do nje, ali pa si išče skriven kraj, kjer si bo našla grob.

DOMISLICE

● Žena ima večjo bojazen pred bolečinami, toda če so tu, jih prenaša pogumneje kot mož.

● Marsikdo misli, da je velikodušen, pa je le lahkomišel.

● Optimist ima to napako, da ima sebe za boljšega, kot je v resnici.

● Sreča nas prav tako lahko zaseneži poleti, kakor nas lahko spravi pozimi na zeleno vejo.

● Ali je tvoja sreča pristna, vprašaj pri zavisti.

Finančne skrbi Združenih narodov

V Združenih narodih pogosto razpravljajo o tem, od kod naj dobijo denar, ki je potreben za nemoteno poslovanje te svetovne organizacije. Letno potrebujejo kakih 140 milijonov dolarjev, ki bi jih naj v glavnem prispevale članice OZN. Ker pa vse države-članice niso na tekočem pri plačevanju svoje „članarine“, imajo Združeni narodi tudi stalne finančne skrbi. Poleg tega pa je na primer akcija OZN v Kongu napravila veliko luknjo v blagajni in doslej še niso našli možnosti, da bi jo zamašili. Razen prispevkov včlanjenih držav ima OZN tudi še druge dohodke, ki pa so razmeroma majhni.

Sedež OZN v New Yorku je velika turistična znamenitost, ki jo vsak dan razkažejo povprečno kakih 3000 obiskovalcem, kateri morajo plačati en dolar vstopnine. S tem denarjem že v veliki meri krijejo vzdrževanje prostorov. Restavracije in okrepčevalnice na sedežu OZN dejansko delajo z izgubo, toda knjigarna, ki v glavnem prodaja publikacije OZN, prinese nekaj denarja, še bolj donosna pa je trgovina s spominčki. Združeni narodi imajo to prednost, da tiskajo lastne pošne znamke in ima poštna organizacija od prodaje teh znamk na leto poldrug milijon dolarjev dobička.

Toda vse to je le malo v primeri z izdatki, ki so potrebni za uslužbence, za razne programe tehnične pomoči, za begunce, mednarodno sodišče in mnoge druge dejavnosti. Predvsem pa za reševanje nevarnih sporov in vso ostalo aktivnost svetovne organizacije, katere glavni cilj je pomagati svetu, da ohrani mir.

SPORTNI VESTNIK

HOKEJ NA LEDU

Začela se je nova sezona

Mestna hala v Celovcu, ki je še pred nedavnim bila prizorišče velesesja, je spet spremenila svoje notranje lice: spremenila se je v »ledeno areno«, v kateri se je začela nova sezona hokeja na ledu. Za otvoritev sezone so imeli Celovčani v gosteh moštvo EC Bad Tölz, ki jim ni delalo prevelikih težav. V lepi kombinaciji igrar, v kateri sta se zlasti odlikovala Kanadčana Lemon in Tambellini, so domačini zmagali z rezultatom 5:3 (2:0, 1:3, 2:0). Zadnjo nedeljo pa je celovško moštvo KAC doseglo lep uspeh v Mannheimu, kjer si je v finalni tekmi proti domačinom priborilo zmago in s tem tudi pokal turnirja.

Celovški KAC se je tudi za novo sezono dobro pripravil in je svoje vrste utrdil kar s tremi Kanadčani. Staremu znancu in ljubljencu celovške publike Lemonu se bo v prihodnjih dneh pridružil še Guy Lafrance, ki je že lani igral v celovškem moštvu. Tretji Kanadčan pa je Tambellini, kateri je na svetovnem prvenstvu v Stockholmu pokazal, da upravičeno velja za enega najboljših napadalcev, kar jih ima hokej na ledu trenutno sploh. S tem prvovrstnim triom bodo Celovčani gotovo dosegli lepe uspehe tudi v letošnji sezoni, vendar pa bo vprašanje, za katerega izmed Kanadčanov naj se odločijo pri prvenstvenih tekmah, verjetno še bolj zapleteno.

ATLETIKA

Thun premagal svetovnega prvaka

Avstrijski metalec kladiva Heinrich Thun je sicer že večkrat dokazal, da velja v državni merilu za absolutnega prvaka. Med lahkoatletskim dvobojem Avstrija-Belgija 15. septembra pa je z metom 69,77 metra opozoril nase tudi mednarodno športno javnost in ga danes prištevajo med resne kandidate za kolajne prihodnjih olimpijskih iger v Tokiu.

Prejšnji teden sta se v zanimivem dvoboju pomerila Thun in svetovni prvak Conolly (Amerika). Thun je poskrbel za pravo senzacijo, saj je svetovnega prvaka pustil za seboj za 9 cm, ko je dosegel daljavo 68,57 m, medtem ko je Conolly dosegel »samo« 68,48 m.

Svetovni rekord Conollyja znaša 70,67 m, evropski rekord ima Zsivocky (Madžarska) s 70,42 m, na tretje mesto v svetovnem merilu pa se je povzpел Avstrijec Thun z 69,77 m.

ROKOMET

Štajerska—Koroška 25:9 (12:2)

Da grozi koroški ekipi poraz, je bilo očitno že od vsega začetka igre. Štajerski napad je bil zelo hiter in dober v kombiniranju ter svoje obrambe sploh ni spravljal v resno nevarnost. Nasprotno pa je v koroškem moštvu morala vso težo tekme prenašati obramba, ki seveda ni bila kos nenehnemu pritisku in je popolnoma podlegla. Da višina poraza ni bila še večja, je pripisati le vratarju, ki se je kljub brezizglednemu položaju trudil do zadnjega.

NOGOMET

Jugoslovanska zmaga proti Madžarski

Pred 55.000 gledalci je jugoslovanska državna reprezentanca v beograjskem stadionu premagala moštvo Madžarske z rezultatom 2:0 (2:0) in tako zaslužen dosegla uspeh, na katerega je Jugoslavija čakala že dobrih trideset let, kajti madžarska ekipa že od leta 1931 na igriščih Jugoslavije ni okusila poraza. Oba gola so Jugoslavlani dosegli že v prvem polčasu, kar je Madžare očitno spravilo popolnoma iz ravnotežja, da tudi v celem drugem polčasu niso uspeli razliko vsaj zmanjšati s častnim golom.

Tekmo so ogledali tudi najvišji predstavniki mednarodnega nogometnega športa, tako predsednik mednarodne nogometne federacije Anglež Stanley Rous, podpredsednik FIFA Italijan Ottorino Barassi in predsednik evropske nogometne federacije Gustav Wiederkheer.

Z nedeljskim uspehom je jugoslovanski nogomet potrdil lanskoletno zmago v Budimpešti, kjer se je začelo novo obdobje med nogometnimi ekipama obeh držav in je Jugoslavija pokazala, da Madžarska zanjo ni več tisto strašilo, kot je bila dolga desetletja. Izid tekme v Beogradu pa so z velikim zanimanjem spremljali tudi predstavniki avstrijskega nogometa, soj bo Madžarska 27. oktobra v Budimpešti nastopila proti Avstriji.

Ta teden vam priporočamo:

Spomini na partizanska leta

- **NAROD SE JE UPRL**, zbirka črtic iz narodnoosvobodilne borbe, 520 str. pl. 28 šil.
- France Bevk: **POT V SVOBODO**, Primorska v boju proti fašizmu, 232 str. in zemljevid, br. 15 šil.
- Malej Bor: **DALJAVE**, roman iz usodnih dni, 416 str. pl. 84 šil.
- Dane Debič: **BREZ MILOSTI**, roman iz let okupacije, 256 str. pl. 19 šil.
- Karel Grabeljšek: **MOST**, partizanski roman, 208 str. ppl. 41 šil.
- Milan Guček: **POČAKAJ DO PRIHODNJE POMLADI**, roman iz NOB, 272 str. pl. 44 šil.
- Matevž Hace: **NAŠI OBRAZI**, partizanske povesti, 174 str. br. 22 šil.
- Ivan Jan: **IZPOLNJENA BESEDA**, povesti iz bojev proti okupatorju 192 str. ilustr. br. 52 šil.
- Williams Jones: **12 MESECEV S TITOVIMI PARTIZANI**, spomini prvega britanskega oficirja, ki je prišel k partizanom, 176 str. ppl. 42 šil.
- Miško Kranjec: **PESEM GORA**, partizanski roman, 420 str. ppl. 24 šil.
- Vida Lasič: **SVETLOBA MLADIH LET**, spomini na leta osvobodilne borbe, 228 str. ilustr. ppl. 30 šil.
- Manica Lobnik: **LEDINČANI**, roman iz let okupacije, 592 str. pl. 124 šil.
- Mimi Malenšek: **TEMNA STRAN MESECA**, roman iz osvobodilne borbe, 592 str. pl. 78 šil.
- Vasja Ocvirk: **SONCU NI VERJETI**, roman iz partizanskih let, 232 str. ppl. 31 šil.
- Alojz Ravbar: **IZ VIHARNIH DNI**, črtice in novele iz NOB, 360 str. ppl. 59 šil.
- Tone Seliškar: **LJUDJE Z RDEČIM CVETOM**, zbirka partizanskih črtic, 184 str. ppl. 52 šil.
- Ivo Zorman: **TRIJE BORJANOVI**, novele iz borbe proti fašizmu, 208 str. ppl. 22 šil.
- **SPOMINI NA PARTIZANSKA LETA**, 214 str. ilustr. br. 8 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 12. 10.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Komorni koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 13.05 Dunajska dežela in dunajski ljudje — 14.15 Pozdrav nate — 15.50 Za filateliste — 16.30 Širni pisani svet — 17.00 Vesel konec tedna z glasbo — 18.00 Filmska in gledališka kritika — 19.00 Šport — 21.00 Ekumenski koncert — 20.40 Velika simfonija.

Nedelja, 13. 10.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Popevke — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi čas, skozi svet — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Veselo polje, veselo igranje — 19.00 Šport — 20.10 Človek, ne jezi se — 21.18 Dunajski humor.

Ponedeljek, 14. 10.: 8.15 Glasba mojstrov — 13.30 Majhne melodije — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 16.55 Kulturne vesti — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Koroška lovka ura — 21.15 Operetni koncert.

Torek, 15. 10.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Ljudska viže — 15.45 Iz kulturnega ustvarjanja dežele — 17.00 V koncertni kavarni — 18.25 Če mene vprašate — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 Klasiki v radiu — 21.20 Pesem za lahko noč.

Sreda, 16. 10.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 8.15 Mali koncert — 15.30 Zborovska glasba — 15.45 Predstavljam mlade talente — 17.00 Glasba, ki se nam dopade — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Avstrijski teden — 20.15 Orkestrski koncert.

Četrtek, 17. 10.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji: Walter Nowak — 17.00 Popoldanski koncert — 18.20 Oddaja za delavce — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Štajerska ob vinski trgatvi — 21.00 Zveneti alpska dežela.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobra jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na poti — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 12. 10.: 8.20 Tudi pomagati se je treba učiti — 8.30 Prosimo, prav prijazno — 9.45 Ti in žival — 10.00 Šolska oddaja: Glasba narodov — 11.00 Ljudstvo in domovina — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.40 Tehnični razgled — 16.00 Za delovna žena — 16.30 Parada popevk — 17.40 Mednarodna radijska univerza — 18.00 Vsaka stvar ima dve strani — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.35 „O tempora — o mores!“ — 20.15 Avstrijska Hiti-parada.

Nedelja, 13. 10.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Giuseppe Verdi v svojih pismih — 10.15 Glasbena pesnrost — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Promenadni koncert — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Delu na čast — 16.30 Nogometna tekma Irska — Avstrija — 17.25 Slike z Dunaja — 18.25 Nazaj v šolsko klopo — nedeljski večer — 20.15 Richard Wagner na Dunaju — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za 21.15 Ob 300-letnici rojstva princa Evgena.

Ponedeljek, 14. 10.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja: Beljaške toplice nekdanj in danes — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 13.20 Alkohol, prijatelj ali sovražnik? — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Slavnostni koncert dunajskega Schubertovega društva — 22.15 Tisoč taktov plesne glasbe.

Torek, 15. 10.: 6.05 Preden odidete — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja: Vajenec in zakon o socialnem zavarovanju — 11.00 Ljudska glasba — 13.20 Alkohol — prijatelj ali sovražnik? — 13.30 Pomembni orkestri — 14.35 Pri nas doma — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Zivljenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanja za vse — 17.40 Misli o zakonu — 17.50 Esperanto — 20.00 V čarobnem svetu operete — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 16. 10.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 S planin — 13.20 Je alkoholizem ozdravljiv? — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Pesniki v zaporu — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 „Revolucija in melanholija“ — 17.40 Hišni zdravnik — 19.30 Halal Teenagerjil — 20.15 Vseh deval.

Četrtek, 17. 10.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Nepozabna ljudska glasba — 13.20 Alkohol in delovna nezgoda — 14.10 Pomembni orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Dela avstrijskih komponistov — 16.00 Jezni mladi možje — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Zveneti platno — 20.00 Pozor, snemanje — 21.00 Tehnika — jutri.

Sobota, 12. 10.: 15.00 Za otroke — 15.28 Za družino — 18.30 Kratka poročila, nato „Kaj vidimo novega“ — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 Obleka napravi človeka — 21.55 Poročila.

Nedelja, 13. 10.: 17.00 Za otroke — 17.16 Svet mladine — 19.00 V žarometu — 19.30 Oknar — 20.00 Poročila in športni komentar — 20.15 „Ljudje in miši“, film po istoimenskem komadu Johna Steinbecka — 22.00 75 let dunajskega Burgtheatra — 23.00 Poročila.

Ponedeljek, 14. 10.: 18.30 Kratka poročila — 18.28 No-

va Gvineja — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 Čuda živalskega sveta — 21.00 Športno omizje — 22.00 Mednarodni knjižni sejem, nato poročila.

Torek, 15. 10.: 18.30 Kratka poročila — 18.38 Kratki film — 19.30 Poročila — 19.45 Theo Lingen — 19.55 Čas v sliki — 20.05 Kratki film — 20.18 Enaindvajset — 21.00 Ponedeljek kot vsak drugi, kriminalni film — 22.25 Poročila.

Sreda, 16. 10.: 17.00 Za otroke — 17.52 Športni ABC — 18.33 Ekspedicija v neznano — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Kaj sam? — 21.00 Kje vas žuli čevlji? — 21.30 Poročila.

Četrtek, 17. 10.: 11.00 Šolska oddaja — 12.00 Gorski kmetje in Avstriji — 18.30 Kratka poročila — 18.38 Mali je najboljša — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 „Ognjene stopnice“ — 21.05 Princ Evgen, ob 300-letnici rojstva — 21.45 Poročila.

Petek, 18. 10.: 18.30 Kratka poročila — 18.38 Srce na razpolago, premoženje zaželeno — 19.05 Televizijska kuhinja — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Pustolovski film — 21.50 Z očmi naših otrok — 22.15 Poročila.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 12. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 13. 10.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 14. 10.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda. Žena in dom. 10 minut za športnike — 18.00 Za našo vas.

Torek, 15. 10.: 14.15 Poročila, objave. S knjižne police. Poje koroški Akademski oktet.

Sreda, 16. 10.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite zaigrano.

Četrtek, 17. 10.: 14.15 Poročila, objave. Koroške narodne. Aktualna reportaža.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m

UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobra jutro — 10.55 Vlak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in potnike malarnih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vlak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 12. 10.: 8.35 Sovjetska in poljska zabavna glasba — 8.55 Radijska šola — 10.15 Hammond orgle v ritmu — 10.35 Scenska glasba k Linhartovi komediji „Veseli dan ali Maliček se ženi“ — 13.30 Za vsakogar nekaj — 14.05 Jugoslovanski operni ansambl — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 5 polj po Italiji — 17.50 Klavir v ritmu — 18.10 Skladnice za kratak čas — 18.45 Nova v znanosti — 20.00 Po domače... — 20.30 „Opaljena 1963“.

Nedelja, 13. 10.: 6.00 Dobra jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.33 Slovenski glasbeni umetniki mladim poslušalcem — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.30 Koncert operne glasbe — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Instrumentni zabavne glasbe — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij, nekaj ritmov — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Zabavna glasba — 17.15 Radijska igra — 18.15 Glasba iz znamenitih oper — 20.00 Izberite svojo melodijo — 22.10 Zaplešite z nami.

Ponedeljek, 14. 10.: 8.05 Igrajo domači in tuji virtuoz — 8.35 Slovenske narodne in umetne pesmi — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.15 Arie iz opere „Ivajlo“ — 12.25 Trio Avgusta Stanka in kvintet bratov Avsenikov — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.45 S knjižnega frga — 18.10 Melodije mojstrov zabavne glasbe — 18.45 Narava in človek — 20.00 Koncert ansambla Zagrebški solisti — 22.10 Zabavni mozaik.

Torek, 15. 10.: 8.05 Domače viže — 8.30 Zabavni orkestri z zbori — 8.55 Radijska šola — 9.25 Prizori iz jugoslovanskih oper — 10.15 Pisana paleta — 10.45 Mladi skladatelji — 12.25 Igrajo „Zadovoljni Kranjci“ — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Plesni ritmi iz koncertnih dvoran — 14.05 Radijska šola — 14.35 Pesmi iz Bele Krajine in Zumberka — 17.05 Koncert po željah — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Slovenske narodne pesmi — 20.20 Radijska igra — 21.25 Sretni do večer.

Sreda, 16. 10.: 8.05 Iz oper in baletov — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Glasba ob delu — 10.15 Iz domače in tuje narodne zakladnice — 10.45 Človek in zdravje — 12.25 Igrajo „Zadovoljni Kranjci“ — 13.30 Virtuozne skladbe — 14.05 Radijska šola — 14.35 Priljubljene popevke — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Poje komorni zbor RTV Ljubljana — 17.05 Friderik Chopin — 18.10 Portreti partizanskih skladateljev: Karel Pahor — 18.25 V narodnem tonu — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Veliki zabavni orkestri — 20.30 Koncert komorne glasbe — 22.10 Spored zabavne in plesne glasbe.

Četrtek, 17. 10.: 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Radijska šola — 9.25 Slovenski pevci, orkestri in ansambl zabavne glasbe — 10.15 Ameriške pihalne godbe igrajo koračnice — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Majhni zabavni ansambl — 17.15 Turistična oddaja — 18.10 Operna glasba — 18.45 Kulturna kronika — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Lahka glasba.

TAUSCH

Altwillgestrick tauscht gegen neue Wolle! Musterkarte und Aufzahlungsbedingungen durch Tiroler Hauswolle, Wien V., Einsiedlergasse 50.

TELEVIZIJA

Sobota, 12. 10.: 15.00 Za otroke — 15.28 Za družino — 18.30 Kratka poročila, nato „Kaj vidimo novega“ — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 Obleka napravi človeka — 21.55 Poročila.

Nedelja, 13. 10.: 17.00 Za otroke — 17.16 Svet mladine — 19.00 V žarometu — 19.30 Oknar — 20.00 Poročila in športni komentar — 20.15 „Ljudje in miši“, film po istoimenskem komadu Johna Steinbecka — 22.00 75 let dunajskega Burgtheatra — 23.00 Poročila.

Ponedeljek, 14. 10.: 18.30 Kratka poročila — 18.28 No-

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lavro Poločnik. — Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.